

Stockholms
stad

Årstaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

---

2019-2020

Årstaskolan Årsta torg & Årstaviken

Sammanfattning

Arbetet läsåret 2018/2019 har innefattat följande främjande och förebyggande insatser:

- Att *synliggöra planen mot diskriminering och kränkande behandling* och kunskap om diskrimineringsgrunderna genom presentationer i klassrummen.
- Trygghetsgruppen har haft extra fokus på diskrimineringsgrunderna under fortbildningsdag och i det löpande arbetet. Trygghetsgrupp och elevhälsa har fungerat som bollplank för övrig personal och försökt belysa eventuell diskriminering utifrån diskrimineringsgrunderna när det varit aktuellt.
- Vi har ett pågående arbete kring att *öka arbetsron i klassrummen*. Under det gångna året har man arbetat för att ta fram en modell för "Årstalektionen" för att öka likvärdigheten i undervisning och anpassningar och främja god arbetsro.
- Skolan har bjudit in föreläsare till högstadiet och årskurs 6 för att prata om frågor så som samtyckeslagstiftningen, HBTQ, maskulinitet, och mobbing.
- På högstadiet har kurator och SYV haft en satsning för alla elever i årskurs sju med framtidssamtal i små grupper återkommande under läsåret.
- Psykoedukativa insatser för elever i årskurs sju och nio kring psykisk hälsa.
- Låg- och mellanstadiet har haft temaveckor med tema FN:s barnkonvention där de har pratat om barnens rättigheter.
- Trygghetsvandring med låg- och mellanstadiets elevrådsrepresentanter där de har fått lyfta platser på skolan som de och deras klasskamrater upplever som otrygga.
- En satsning på *samverkan med närsamhället* i form av regelbundna samverkansträffar med socialtjänst, polis, fältassistenter samt nätverkande med näringsidkare och andra aktörer i närområdet.
- Fortsatt arbete med skolans *rastverksamhet* i form av mer organiserat och varierat utbud av aktiviteter på rasterna för F-6. Yerro Bah, rastledare, har veckovis skickat ut ett schema för den kommande veckans aktiviteter, tre dagar i veckan har det varit bollfria aktiviteter. En dag i veckan har det varit helt bollfritt på Grönan/fotbollsplanen för att främja andra typer av aktiviteter.
- Elever från årskurs 6 har turats om att vara rastvärdar för de yngre eleverna på lunchrasterna.
- Under det gångna året ansökte vi om pengar för en satsning på HBTQ och normkritiskt arbete. I slutet av VT-19 beviljades denna ansökan, och en planering för hur pengarna ska användas under det kommande året har påbörjats.
- Elevhälsa och ledning har initierat ett förarbete för implementering av Mentorer i Våldsprevention (MVP) under läsåret 20/21. Detta kommer bli en stor satsning för att öka tryggheten på skolan.
- Årstaskolan har anställt ytterligare en socialpedagog, Yunus Ünver, som arbetar mot mellanstadiet med fokus på trygghetsfrämjande arbete och att finnas nära och lättillgänglig för elever i behov av socialt stöd.

Innehåll

Sammanfattning	1
Förord	3
Grunduppgifter.....	4
Teori.....	5
Delaktighet - alla ska vara med.....	5
Metod.....	5
Generellt - hela skolan ansats	5
Lathund - hela skolan ansats	6
Konkret - aktiva åtgärder.....	7
Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling.....	7
Lathund - akuta situationer	7
Resultat och analys.....	9
Det främjande arbetet:.....	9
Det förebyggande arbetet:	9
Trygghetsvandring	10
Sammanfattning trygghetsvandring	12
Trivselenkät	13
Brukarenkät.....	22
Trygghet och trivsel åk 2 skattat av vårdnadshavare för elever	22
Sammanfattning brukarenkät	26
Det här kommer vi att göra	28
Det främjande arbetet på Årstaskolan 2019-2020	29
Det förebyggande arbetet på Årstaskolan 2019-2020	32
Så här kommer vi att utvärdera kommande läsårs plan.....	35
Förankring av trygghetsarbetet.....	36
Bilaga 1 - Rutiner för hantering av kränkingsärenden	37
Bilaga 2 - Ordningsregler	41
Bilaga 3 - Diskrimineringsgrunderna	42
Bilaga 4 - Referenslista begrepp.....	45

Förord

Vi är en skola med elever från förskoleklass till årskurs 9 och fritidshem. Fr.o.m. höstterminen 2017 blev Årstaskolan fördelad på två enheter; Årstaskolan-*Årsta Torg* för F-6, samt Årstaskolan-*Årstaviken* för 7-9.

Vi tänker hela tiden på framtiden och vad våra elever behöver för att vara förberedda inför den. Vi vill bidra till ett socialt hållbart samhälle, ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum. Det kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Där spelar skolan en viktig roll för vi vet att om barnen ska kunna utvecklas och lära sig något så måste skolan vara trygg, trivsamt och inkluderande. Inkluderande betyder att alla ska kunna vara med. Vi hoppas också att Årstaskolan ska vara en plats där alla vågar säga vad de tycker och där man kan vara olika och ha drömmar om framtiden.

På Årstaskolan tycker vi det är viktigt att inte bara tänka på *vad* vi gör utan *hur* vi gör det. Därför är det viktigt att alla förstår att vi tillsammans skapar vår miljö, elever, föräldrar och personal. Det betyder att alla bör tänka på vilket språk vi använder mot varandra och hur vi betar oss. Det handlar om att bygga positiva och tillitsfulla relationer. Vi tror att man växer om man blir bekräftad och sedd utifrån sina styrkor och förmågor istället för att t.ex. få höra dåliga saker om sig själv eller bli illa behandlad. Därför vill vi vara nyfikna och öppna för varandras olikheter. Detta måste vi tänka speciellt mycket på när vi arbetar med trygghetsfrågor.

Trygghetsarbetet och arbetet mot diskriminering och kränkande behandling pågår hela tiden och förändras också hela tiden. Då är det viktigt att vi alla på skolan funderar på hur vi själva är och vad vi själva gör. Ett sätt vi vill vara nyfikna på är att ha ett så kallat *intersektionellt* perspektiv. Det betyder att vi försöker se och visa hur olika maktordningar hänger ihop med varandra. Vi försöker till exempel se och visa hur religion, kön, sexualitet, klass och ålder med mera skapar olika identiteter hos oss. Det kan betyda att vi måste försöka se och förstå normen, det så kallade normala; istället för att göra problem av det som avviker från normen. Normer kan vara både nödvändiga och bra, då de kan hjälpa att hålla ihop en grupp och få den att fungera. Men ibland kan normer vara både begränsande och diskriminerande. Normer kan skapa till exempel psykisk ohälsa, diskriminering och kränkande behandling. Att behandla alla lika kan betyda att man inte ser och respekterar dem som exempelvis inte är heterosexuella, har full funktionsförmåga, inte är födda i Sverige eller som inte passar in i den traditionella kvinnorollen eller mansrollen. Vi måste därför behandla alla utifrån varje persons egna förutsättningar.

/Olof Hedtjärn

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Årstaskolans verksamhet omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 samt fritids.

Ansvariga för planen/det löpande arbetet

Rektor *Kalle Enström* är den som har det övergripande ansvaret.

Det finns en *Trygghetsgrupp* som i nära samarbete med rektor ansvarar för mycket av det löpande arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Trygghetsgruppen leds av *Olof Hedtjärn*, skolkurator, *August Levinson*, elevassistent samt *Susanne Van der Kwast*/biträdande rektor. Övriga medlemmar är följande utifrån enhet;

Årsta Torg

Ola Nordin, Daniel Sinic, Sofia Lestrup, Erika Söderström, Ulf Häggberg, Yerro Bah, Joakim Starborg, Lars Sundlöf, Antonio Abreu Munoz, Hanna Silverdahl och Julia Nord.

Årstaviken

Martin Brav, Ann-Charlotte Knutsson, Linda Gunnarsson, August Levinson, Malin Plantin Wantell, Ulf Lööke och Sara Andersson.

Denna plan gäller från 2019-08-18 till 2020-08-31

Teori

Delaktighet - alla ska vara med

Elever och personal ska vara delaktiga i det främjande och förebyggande arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Det gäller både arbetet med aktiva åtgärder och framtagande av riktlinjer och rutiner enligt diskrimineringslagen samt vid framtagandet av planen mot kränkande behandling.

Vår strävan är att trygghetsarbetet och respekten för allas lika värde ska genomsyra skolans alla sammanhang. Det är också viktigt att personal, elever och föräldrar är delaktiga i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för att det ska bli hållbart och göra skillnad i längden. Så här tänker vi arbeta för att alla ska få vara med och säga till om vad de tycker är viktigt;

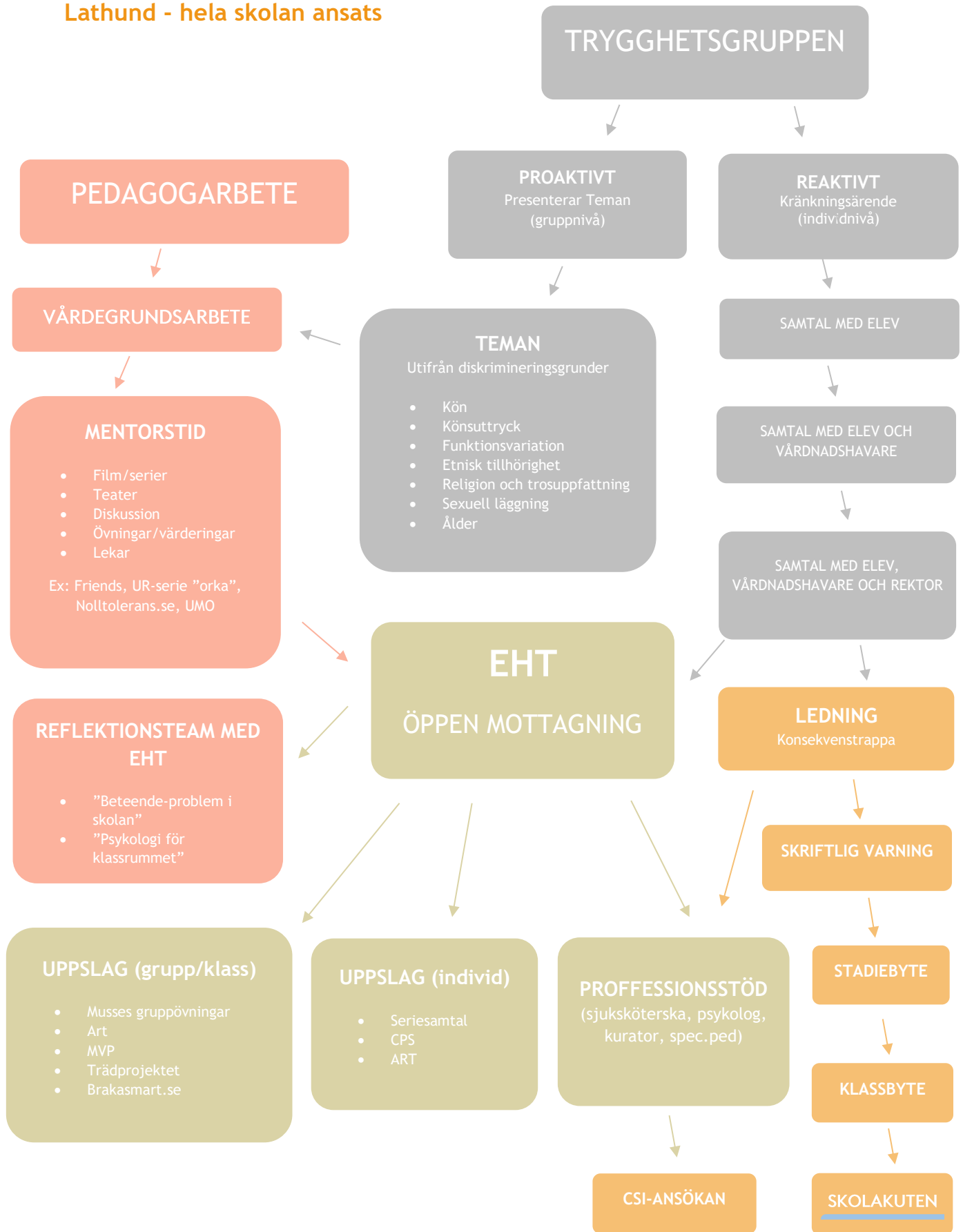
Elever	Föräldrar	Personal
<u>Genom;</u> Brukarenkät Elevråd Klassråd Mentorstider Ibland enhetsråd Ibland Skolråd Trygghetsvandring	<u>Genom;</u> Brukarenkät Föräldramöten Utvecklingssamtal Enhetsråd Skolråd	<u>Genom;</u> Pedagogmöten Arbetsplatsträffar (APT) Enhetsmöten Trygghetsgruppen EHT-Öppna mottagningar EE - möten (enhetsträffar) Medarbetarsamtal

Metod

Generellt - hela skolan ansats

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling har flera olika delar som alla är lika viktiga. Förutom Trygghetsgruppens och Elevhälsans arbete måste all personal på skolan tänka på och arbeta med värdegrundsfrågor. Det står i skolans läroplan, kapitel 1 (LGR11) att alla måste göra det. Det innebär att all personal har ett eget ansvar. Följande modell visar hur vi samverkar kring elevers trygghet på Årstaskolan;

Lathund - hela skolan ansats

Konkret - aktiva åtgärder

Enligt diskrimineringslagen ska det främjande och förebyggande arbetet mot diskriminering ska ske löpande i fyra steg:

1. **Undersöka** om det finns risker för diskriminering - inklusive trakasserier och sexuella trakasserier - eller repressalier (besträffning) eller andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter. Undersökningen ska göras utifrån samtliga diskrimineringsgrunder.
2. **Analysera orsakerna** till de risker och hinder som har upptäckts.
3. **Åtgärda** - genomföra de åtgärder som skäligen kan krävas för att förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter (tidsplanera och genomföra åtgärderna så snart som möjligt)
4. **Följa upp och utvärdera** arbetet. När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett (undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Till den pedagogiska vardagen hör att ta hand om mindre dispyter mellan elever. Oftast kan sådant hanteras direkt och osämjan mellan eleverna försvinner utan att någon/några efteråt bär på känslan att vara kränkt. Men ibland försvinner inte känslan av att vara kränkt eller otrygg och det förekommer också värre incidenter, trakasserier eller våld. Bakom en incident kan exempelvis ligga en avsikt att nedvärdera någon eller att det pågår mobbing. I Skolverkets Allmänna Råd beskrivs kränkande behandling som "ett uppträdande som utan att ha samband med någon diskrimineringsgrund kränker ett barns eller en elevs värdighet." Det kan vara svårt att avgöra vad som är "vanliga vardagsdispyter" och vad som är kränkningar. Här måste all personal lita till sitt professionella omdöme. Alla måste också orka/våga gripa in och ställa obekväma frågor i klassrum och korridorer. När en i personalen bevittnar eller får kännedom om en situation där en elev utsätts för någon form av kränkning har personalen en skyldighet att ingripa så att kränkningen omedelbart upphör. Förutom att stoppa kränkningen ska denne också se till att den utsatte såväl som den eller de som utfört kränkningen tas om hand.

Enligt skollagen ska kränkningar anmälas skyndsamt. Det betyder att anmälan till rektor ska ske samma dag eller dagen efter och att rektorn ska anmäla till huvudman inom en vecka. Skolan ska inte göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till huvudmannen.

Lathund - akuta situationer

Följande modell visar hur vi agerar vid akuta situationer på Årstaskolan;

STEG 1 - UPPTÄCKT

- Vid akut situation såsom inslag av hot eller våld agerar all personal utifrån skolans Krisplan vid våld/hot.
- Den person som upptäcker/får kännedom om kränkning eller mobbning informerar genast ansvarig lärare, alt direkt till Trygghetsgruppen (TG).
- Ansvarig lärare försöker i första hand lösa situationen och kontaktar vårdnadshavare. När detta inte lyckas kontaktas Trygghetsgruppen via trygghetsgruppen.arstaskolan@edu.stockholm.se

STEG 2 - BEDÖMNING

Ordförande/sekreterare/alt. rektor i Trygghetsgruppen gör en skyndsam bedömning av ärendet.

- Trygghetsgruppen tar hand om ärendet, se vidare steg
- Ärendet lämnas vidare till mentor, arbetslag, elevhälsan eller skolledning

STEG 3 - KRÄNKINGSÄRENDE

- Två representanter från TG utses skyndsamt.
- Kartläggning av ärendet genom enskilda/gemensamma samtal med:
  1. Anmälare
  2. Mentor, lärare eller fritidspedagog
  3. Utsatt elev
  4. Den/de som utfört kränkningen/mobbningen
- Sök lösning på situationen. Handlingsplan görs vid behov.

STEG 4 - ÅTERKOPPLING

- Informera/återkoppla till vårdnadshavare samt berörd personal såsom mentor och anmälare.

STEG 5 - UPPFÖLJNING

- Följ upp ärendet efter ca en vecka.
  - inblandade parter upplever konflikten som löst - ärendet avslutas
  - inblandade parter upplever inte konflikten som löst - förnyad handlingsplan.
- Eventuell inbjudan till vårdnadshavare.
- Eventuell anmälan till EHT/skolledningen.

STEG 6 - AVSLUT/DOKUMENTATION

Fyll i vidtagna åtgärder i blanketter:

- A-Rektors anmälan till huvudman och skicka till registrator.utbildning@stockholm.se
- B-Utredning

KRISPLAN VID VÅLD/HOT:

1. Försök stoppa med en bestämd tillsägelse
2. Begär hjälp. Nödvärnsrätten.
3. Underrätta föräldrarna och be dem ev. komma till skolan.
4. Vid skada, info till föräldrar och elev om stadens försäkringar.
5. Informera ansvarig lärare
6. Ansvarig lärare kontaktar skolledningen som tar ställning till:
  - Polisanmälan?
  - Tillbudsanmälan?
  - Skadeanmälan?
  - Orosanmälan?
  - Anmälan till Trygghetsgruppen?
7. Skolledning, elevhälsan, mentor och enhet samarbetar kring uppföljning och ev. handlingsplan.
8. Tillbudsanmälan - noteras i APT och följs upp i SVG.

Vid upprepande kränkningar alt. om elev vägrar samarbeta

2 KRÄNKINGSÄRENDEN/TERMIN

Samtal med elev, vårdnadshavare och utsedda representanter från Trygghetsgruppen

3 KRÄNKINGSÄRENDEN/TERMIN

Samtal med elev, vårdnadshavare, representanter från Trygghetsgruppen och skolledningen.

ANMÄLAN
TILL EHT

SKOLLEDNING

Resultat och analys

Det främjande arbetet:

Det första målet var att synliggöra arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Det gjordes genom att Trygghetsgruppen tillhandahöll en presentation som mentorer själva kunde presentera i sina klasser.

Det andra målet var att öka elevernas inflytande i trygghetsarbetet och arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Trygghetsgruppen samarbetade med elevråden genom att besöka elevråden och lyfta trygghetsfrågor. Vi har fortsatt med trygghetsvandringar där elevrådsrepresentanterna för F-3 samt 4-6 vandrar runt på skolan tillsammans med trygghetsgrupp och skolledning och redovisar de platser som upplevs som trygga/otrygga samt kommer med förslag på förbättringar. Trygghetsvandringarna dokumenterades och elevernas förslag på insatser togs vidare via ledning och vaktmästeri. Information från trygghetsvandringen låg bland annat till grund för planeringen kring rastverksamheten. Närvaron från trygghetsgrupp och elevhälsa på skolans elevråd har under det gångna året inte varit så hög som vi önskat. Till nästa läsår ska vi bli bättre på att planera in tider för detta i god tid.

Det tredje målet var att utveckla värdegrundsarbetet vilket detta år bland annat innebar temadagar på hösttermin och vårtermin. Från terminsstart HT18 fortsatte satsningen på arbetet för att motverka sexuella trakasserier och övergrepp genom att ge elever F-3 kunskap om integritet och rätten till sin egen kropp genom metodmaterialet Vilda säger nej!

Föreläsning om HBTQ av David Berglund som riktade sig mot personal, vårdnadshavare och elever. Elever i åk 9 fick en föreläsning om samtyckeslagen av Victor Banke.

Polisen Andreas Glingfors pratade om sociala medier för alla stadier samt personal.

Det förebyggande arbetet:

Det första målet var rastaktiviteter. Vi ville bredda utbudet för elever under raster dels för att främja rörelse, men framförallt för att motverka könsstereotypa aktiviteter och motverka grupperingar och allianser som kan uppstå när elever själva väljer aktivitet och grupper. Under det gångna året har vi haft en ansvarig rastledare som planerat och genomfört aktiviteter tillsammans med eleverna. Inför varje ny vecka har ett schema över kommande veckas aktiviteter skickats ut. Detta har skapat en tydlighet och ett mer varierat utbud. Tre dagar i veckan har aktiviteterna varit bollfria och en dag i veckan har det varit helt bollfritt på Grönan (fotbollsplanen). Grönan är en plats som fortsatt dyker upp som en otrygg plats för många elever på trygghetsvandringen. Framförallt de yngre eleverna upplever det som otryggt när äldre elever är på planen och skjuter hårda bollar. Vi kommer därför fortsätta ha rastaktiviteter som ett prioriterat område under kommande år för att ytterligare förbättra tryggheten och trivseln för eleverna på rasterna.

Vi har även fortsatt utveckla arbetet med rastvärdar, alltså elever från årskurs 6 varit rastvärdar gentemot F-3. De har vandrat runt på skolgården, deltagit i lekar, hjälpt och tröstat barn som varit ledsna eller ensamma. Hjälpt barn in i lekar eller tillkallat vuxna. En representant från Trygghetsgruppen, som också arbetar som fritidspedagog, har varit ute på rasterna tillsammans med trygghetsvärdarna för att stötta dem i deras arbete. Rastvärdarna har träffat en representant från Trygghetsgruppen varje vecka för en utvärdering av veckan som gått.

Det andra målet var att öka tillgängligheten i lärmiljön. Under det gångna året har elevhälsa och enheter träffats för att diskutera bland annat insatser på gruppnivå som kan främja en god lärmiljö på våra EE-möten. Skolledning och specialpedagogerna har även arbetat för att ta fram en modell för "Årstalektionen", som blir som en vidareutveckling av det specialpedagogiska lyftet som skedde under förra året.

Det tredje målet var att motverka sexuella trakasserier och övergrepp. På låg- och mellanstadiet arbetade man under vårens temavecka med FN:s barnkonvention och pratade då bland annat om alla barns rätt till sin egen kropp.

Trygghetsvandring

Trygghetsvandringarna är utformade på så vis att elevrådsrepresentanter pratar med sina respektive klasser om vilka platser på skolan som de upplever som trygga/otrygga. Utifrån den information de får skapar vi en promenad runt om i skolan där elevrådsrepresentanterna får ledsaga representanter från skolledning, administration, vaktmästeri, elevhälsa och trygghetsgrupp till de aktuella platserna. Under denna promenad samtalas det om hur skolan upplevs, vad som fungerar bra och var det finns utrymme för förbättringar. Under promenaden gång ges tillfälle för dialog mellan skolpersonal och elever där idéer och tankar varvas med direkt återkoppling eller information. En del frågor tar personalen med sig och besvarar i efterhand. Detta sker under vårterminen.

F-3

Lusthuset upplevs för det mesta som en trygg plats på skolan där elever kan samlas under tak och känna gemenskap. I vissa fall när det är för många där kan en del elever däremot uppleva det som otryggt.

Kompisgungan är populär men en del elever kan oroa sig för att den ibland kan gnissla och om gungan ska gå sönder. Vaktmästeriet berättade att kompisgungan har dubbla kedjor för att minimera risken att den skulle lossna. Sisab inspekterar också skolgården regelbundet och gör förbättringar där det behövs. För de elever som ändå känner oro fick de veta att det bara är att säga till i vaktmästeriet så kommer de och oljar de in kedjorna.

En del elever känner att *ingångarna till skolgården* kan kännas otrygga för att vem som helst kan gå in där. Skolan har en rutin och säkerhetsåtgärd att all personal på skolan ska bära namnskyltar och alltid prata med personer som kommer utifrån till skolan för att fråga vilka de är och vad de har för ärende.

Fotbollsplanen "grönan" är populär och drar till sig många elever och en mängd olika aktiviteter. En del elever upplever att det därför kan bli stökigt och oorganiserat. Förslag kom att anamma hur de arbetar på den bakre solgården där en vuxen alltid är domare. Förslag på att rita upp linjer på fotbollsplanen. Vaktmästeriet informerar att nya mål skall sättas upp.

Omklädningsrummen kan ibland upplevas som otrygga för att det går att se in i dem när elever går in och ut från idrottssalen. Skärmar har satts in för att åtgärda det mot yttre entrén till omklädningsrummet, men det är svårt att göra mot idrottshallen. Det får handskas med genom att prata om förhållningssätt. Det kan också vara obehagligt att vara själv där bl.a. för att dörrarna är tröga och ibland går i baklås. Vaktmästeriet meddelar att dörrarna ska bytas ut.

Klätterställningen är populär och när det är mycket barn där kan det bli högljutt och stökigt. Förslag att synliggöra förhållningsregler mer och att återkoppla denna information till rastvärdar att inte glömma bort att vara närvarande där.

Motorikbanan. Upplevs av de flesta som en trygg plats. Många vuxna där och mycket plats att leka på.

Skolgården utanför UG (Ungdomsgården) och bort mot entrén vid Sörgårdens gavel kan ibland upplevas som otrygg för att det inte är så många vuxna där. Det finns en konstgräsbacke ner mot husfasaden där som det går att göra sig illa i.

Bakgårdens skolgård känns överlag trygg för att det finns många vuxna där och tydliga regler. Efter att en del elever ramlat ner från taket på lekstugan har det nu bestämts att en inte får klättra upp där.

Trapphuset utanför biblioteket upplevs som otryggt för en del yngre elever. Äldre elever är ofta där och kan säga fula ord, leka och bråka. Det händer också att äldre elever kastar ner saker som skor, lappar och pappersflygplan från de högre våningarna.

4-6

Passager och korridorer i C och D hus. Elever i årskurs 4-5 kan uppleva att det kan kännas otryggt när äldre elever agerar stökigt i grupp.

Matsalen. Mycket folk i matsalen gör att tidschemat måste efterlevas noga. När klasser kommer för tidigt eller stannar för länge får det kedjereaktioner som att maten inte hinner fyllas på. Elever står med tallrikar och väntar på sin tur vid ett fullsatt bord, köbildning uppstår och därmed risken för stök.

Ungdomsgården (UG). Återkoppling gavs kring vägen ner till UG från vaktmästeriet. Lite för skum belysning och mycket som står där som det går att gömma sig bakom. Återkoppling från vaktmästeriet att arkivskåp som står där ska bort och belysning ska förbättras.

Vaktmästeri/expedition/personalplatser. Elever kan oroa sig för att bli tillsagda om de går till delar av skolan som är för personalen, även när det har ärende dit. Upplevs inte alltid som så välkomnande.

Rökning. Elever observerar personal som röker tvärs över gatan från skolan. Lärare som luktar rök. Förtydligande från intendenten att ingen personal ska lukta rök och det ska inte rökas på eller i närheten av skolan.

Parkering bakom skolan. Personal tar med sig elevgrupper över parkeringen eller korsar själva parkeringen vilket skickar fel signaler eftersom det är mycket trafik, av och pålastning från lastbilar mm där.

Skolgårdarna. Det kan bli isigt och sandas för lite på vintern. Återkoppling att SISAB försöker hålla efter, men det kan vara svårt att vara på plats direkt när det fryser på. Det finns också sand för personal att själva strö ut.

Stora fotbollsplanen. Önskemål om fler vuxna och fler regler som upprätthålls för att undvika att det blir rörigt och kaos.

Toaletter i källaren i F-huset. Luktar illa. Återkoppling från vaktmästeri att det kan bero på problem med fläktrummen i närheten. Ska fixas till hösten. Toaletter upplevs allmänt som otrygga platser för att de kan vara ofräscha och riskera att gå i baklås. Återkoppling att städfrekvensen har ökats, men det handlar också om förhållningssätt från toalettbesökare.

Idrotten. Det är lätt att se in i omklädningsrummen från idrottshallen. När elever går in och ut kan de som börjat klä av/på sig exponeras. Vaktmästeriet svarar att skyddsväggar och liknande som finns mot ingången på utsidan försvåras av utrymningsplaner mm.

F-Huset. Utrymmen mellan ämnessalarna NO, slöjd, bild, HK mm. blir otrygga när elever från olika årskurser även högstadiet väntar in sina lektioner pg mycket folks om samlas/väntar och den rörighet som då kan uppstå. Utrymmet nedanför hissen upplevs som otrygg. Vaktmästeriet har efterfrågat fler lampor där.

Sammanfattning trygghetsvandring

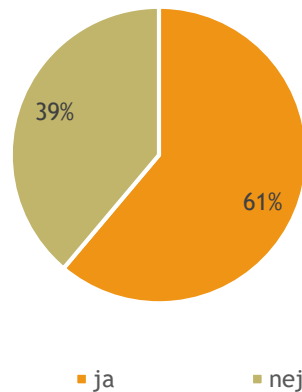
Trygghetsvandringarna gav nyttig information till vuxenvärlden kring vad som fungerar och vad som kan förbättras. En del saker besvarades på plats av berörd personal, bl.a. framtida reparationer och investeringar i lokaler. En del av elevernas önskemål var redan planerade insatser medan en del var värdefull kunskap inför fortsatt arbete med skolans miljö. All relevant information skickas också vidare till de vuxna rastvärdarna.

Sammanfattningsvis bekräftar trygghetsvandringarna behovet av vuxennärvaro och struktur kring våra gemensamma utrymmen.

Trivselenkät

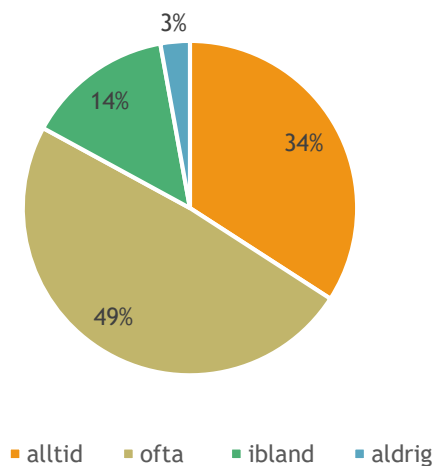
Årets trivselenkät besvarades av ett ovanligt få antal elever (211/835) men redovisas oavsett.

Känner du till Årstaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling?

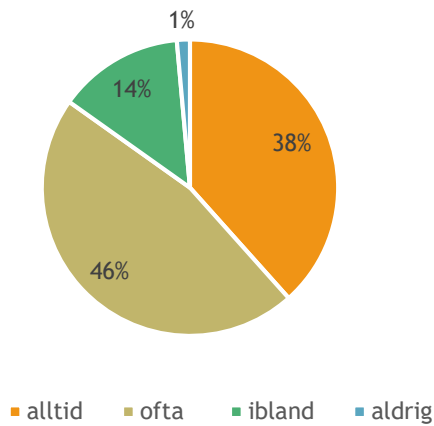
1. 39 procentenheter svarade ja, vilket är 28 procentenheter färre än föregående år.

Trivs du i skolan?

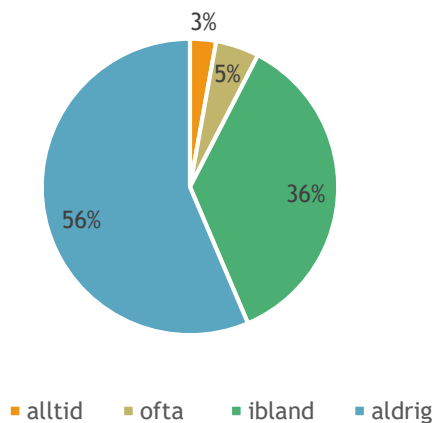
2. 83 procentenheter svarade alltid eller ofta, vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med föregående år.

Trivs du med de flesta av dina klasskamrater?

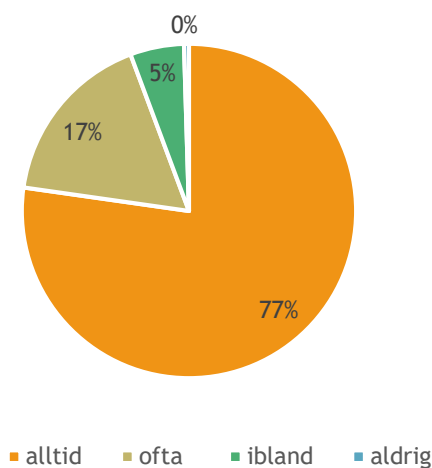
3. 84 procentenheter svarade alltid eller ofta, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med föregående år.

Är det någon i din klass som gör något dumt mot dig?

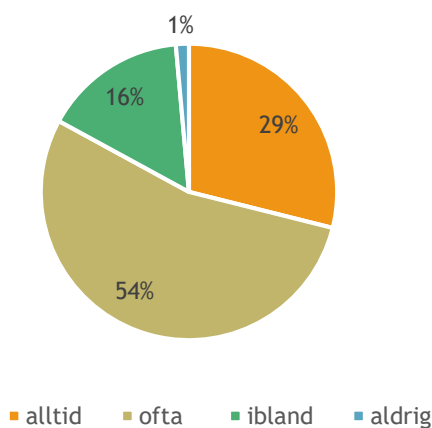
4. 92 procentenheter svarade aldrig eller ibland. Vilket är en minskning med 4 procentenheter jämfört med föregående år.

Har du någon att vara med på rasterna?

5. 91 procentenheter svarade att de alltid eller ofta har någon att vara med på rasterna, vilket är på samma nivå som föregående läsår.

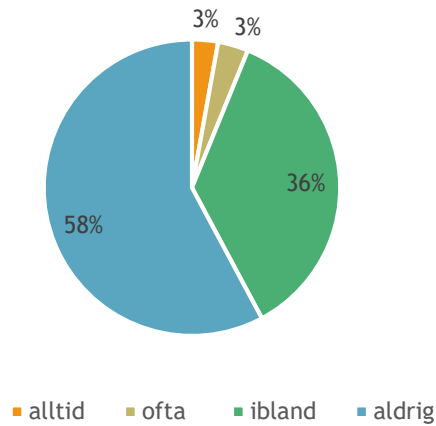
Har alla i din klass någon att vara med på rasterna?

6. 84 procentenheter svarar alltid eller ofta på frågan om alla i klassen har någon att vara med, vilket är på samma nivå som föregående läsår.

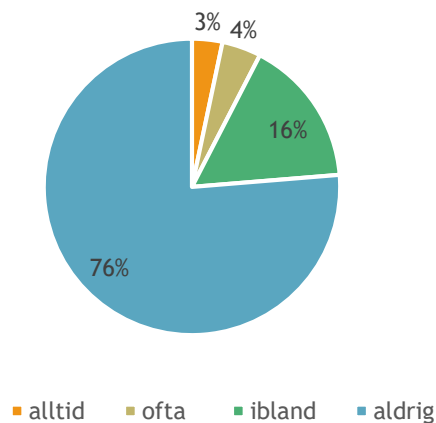

Är det någon elev på skolan som gör något dumt mot dig?

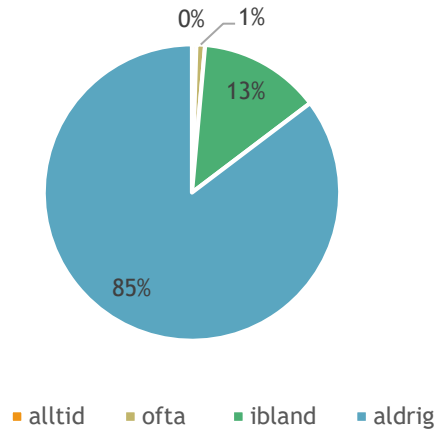
7. 94 procentenheter svarar aldrig eller ibland vilket är 1 procentenhet färre än föregående läsår.

Är det någon vuxen på skolan som gör något dumt mot dig?

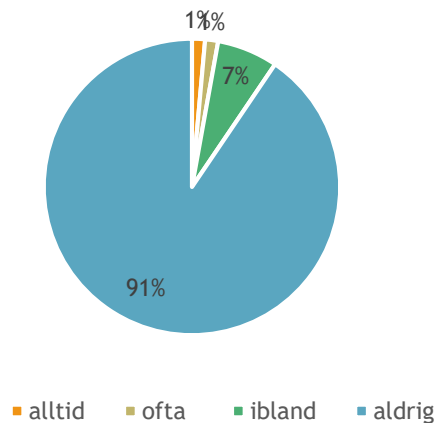
8. 92 procentenheter svarar aldrig eller ibland, vilket är 3 procentenheter färre än föregående läsår. 3 procentenheter svarar alltid medan 4 procentenheter svarar ofta vilket är en ökning med 2 procentenhet jämfört med föregående läsår.

Gör du något dumt mot en annan elev i din klass?

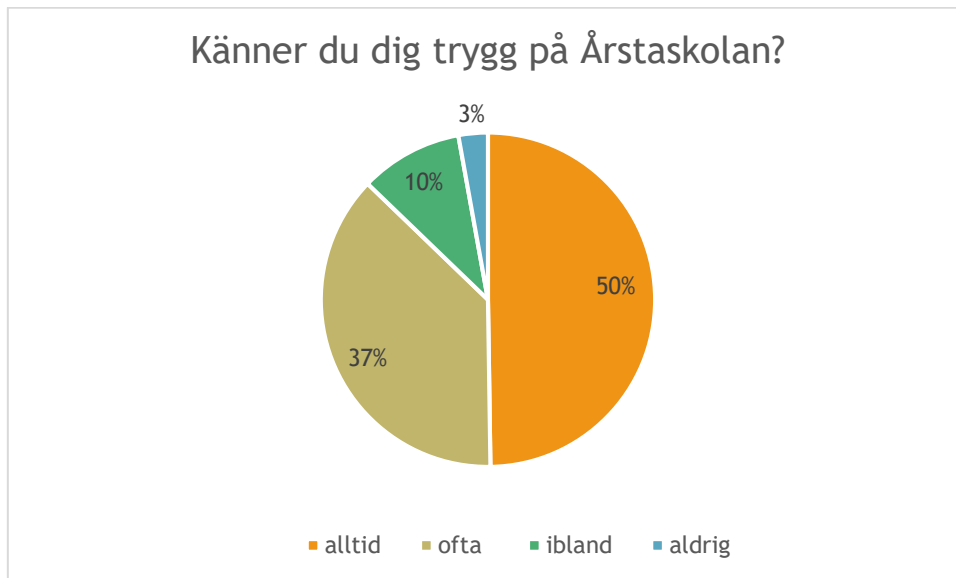

9. 98 procentenheter svarar att de aldrig eller ibland gör något dumt mot en annan elev i sin klass, vilket är jämförbart med föregående läsår. 0 procentenheter svarar alltid vilket är att jämföra med 1 procentenhet föregående läsår.

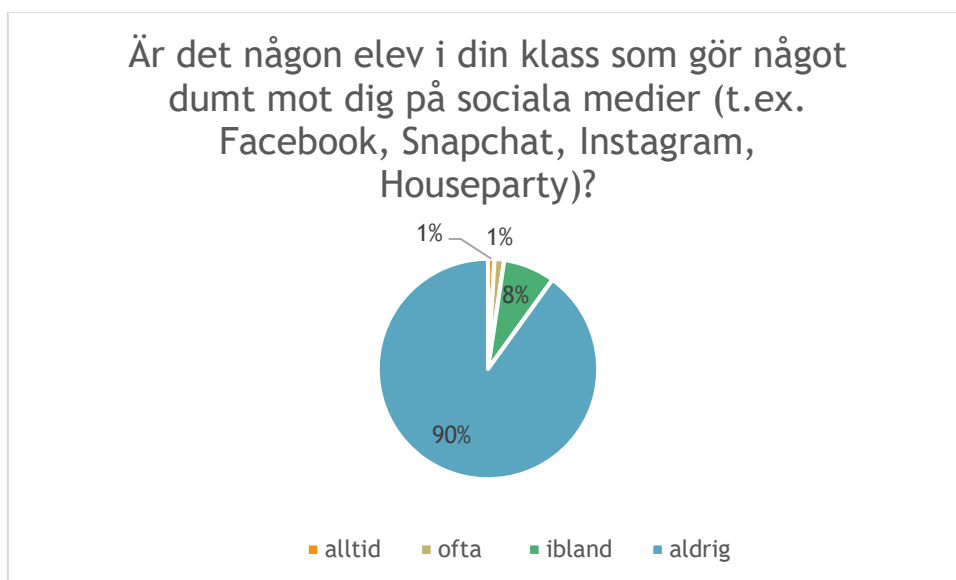
Gör du något dumt mot en annan elev på skolan?

10. 98 procentenheter svarar aldrig eller ibland vilket 1 procentenhet färre än föregående läsår.

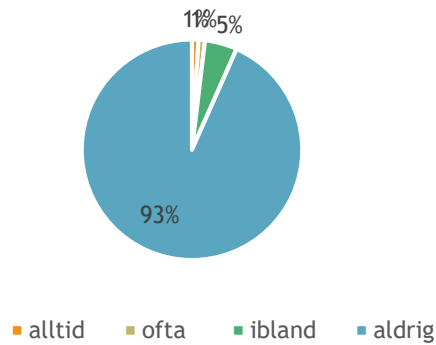

11. 87 procentenheter svarar att de alltid eller ofta känner sig trygga på Årstaskolan vilket är en ökning med 3 procentenheter jämfört med föregående läsår.

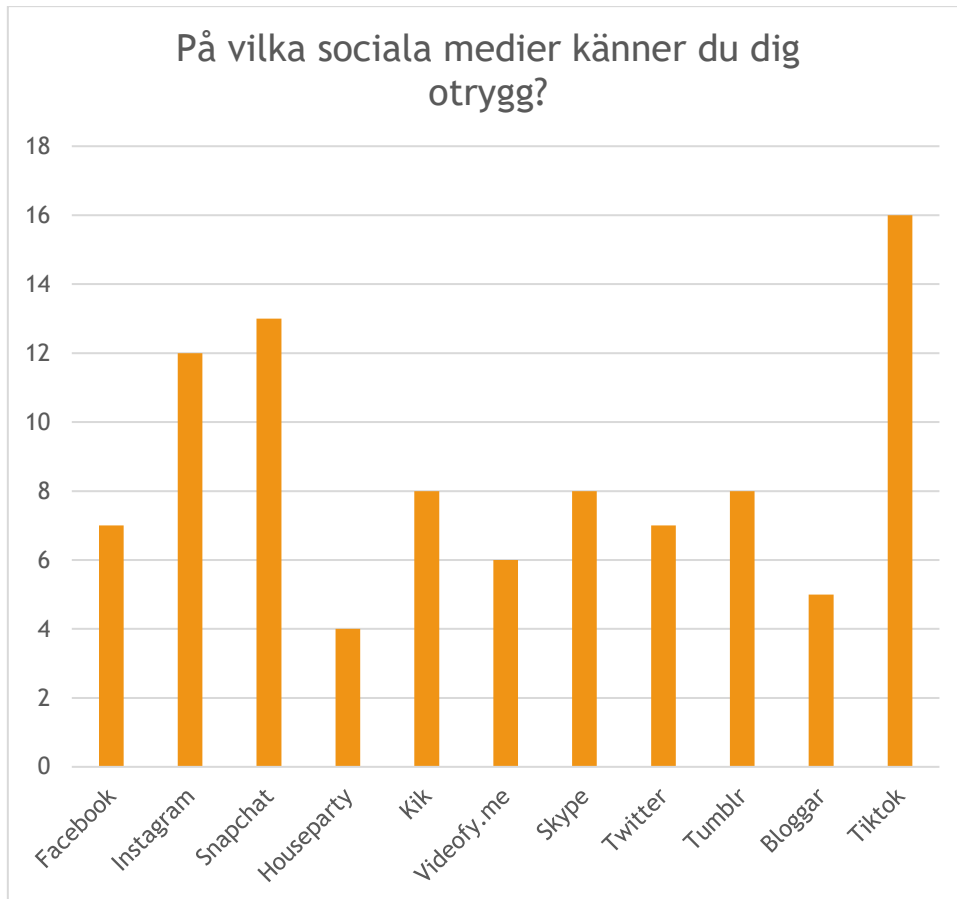

12. 98 procentenheter svarar aldrig eller ibland på frågan om någon annan elev i klassen gör något dumt mot en på sociala medier.

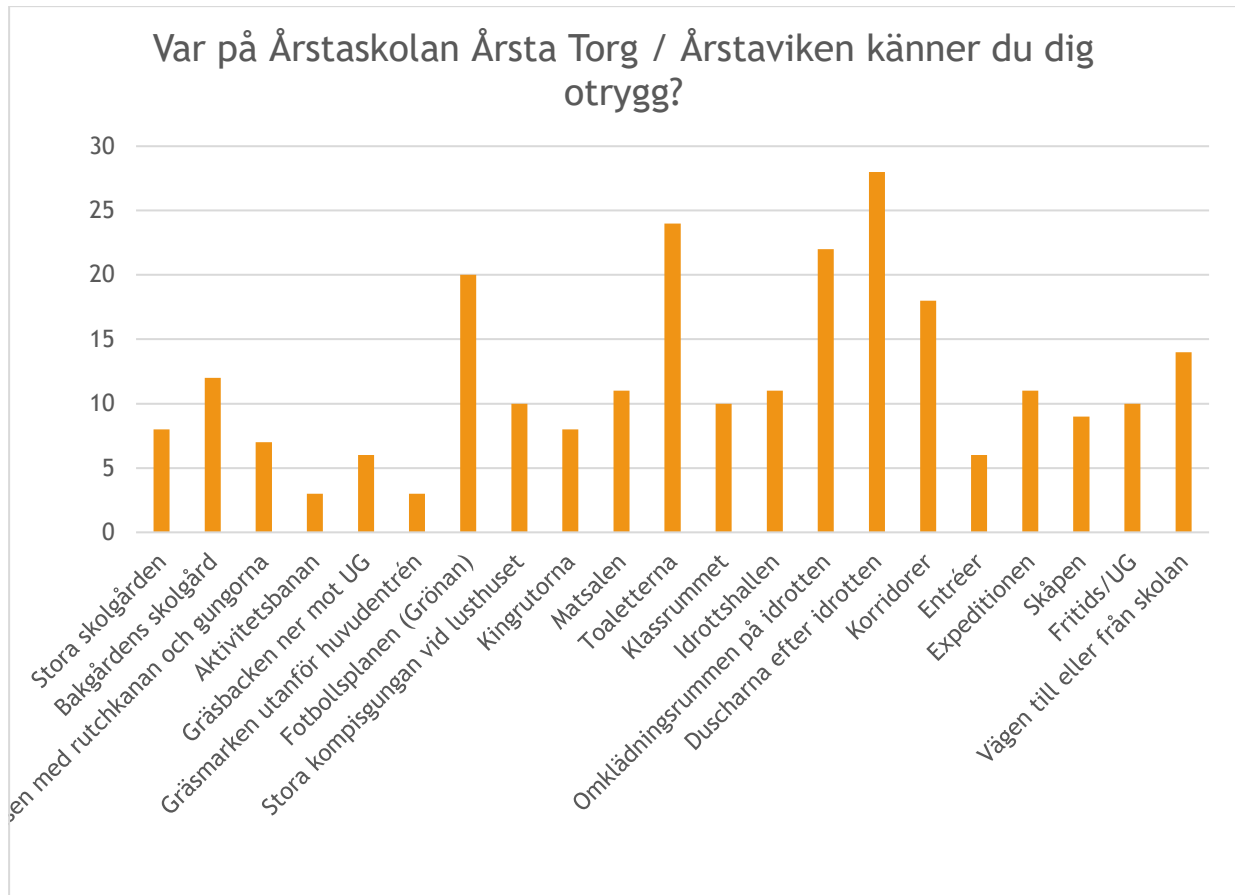
Är det någon elev på skolan som gör något dumt mot dig på sociala medier (t.ex. Facebook, Snapchat, Instagram, Houseparty)?

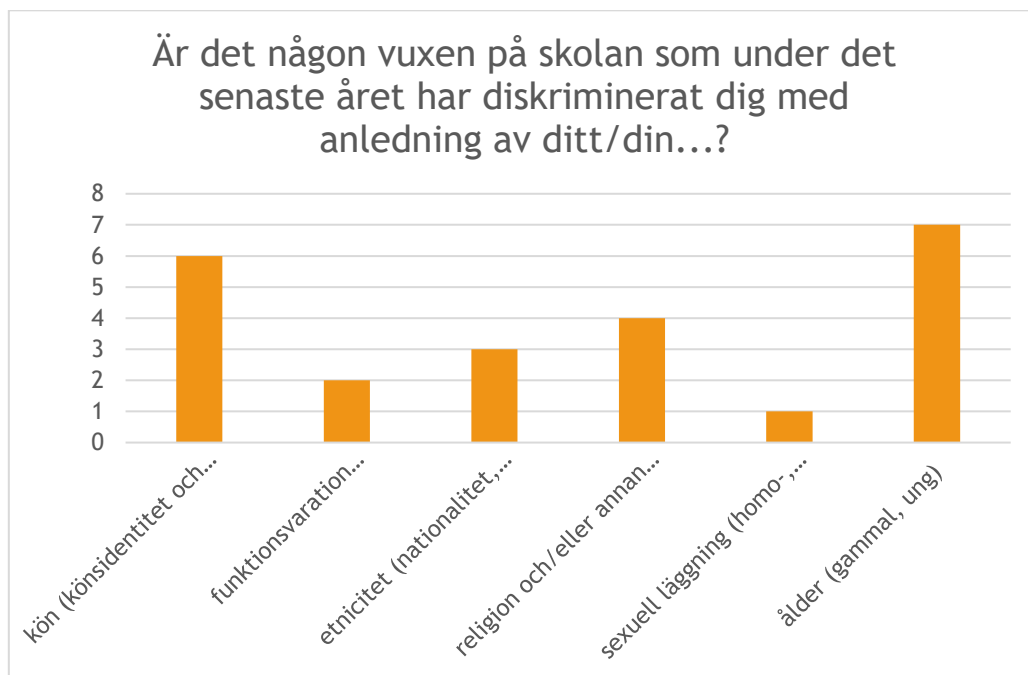
13. 98 procentenheter svarar aldrig eller ibland på frågan om någon elev på skolan gör något dumt mot en på sociala medier.

14. Av de elever som känner sig trygga på sociala medier anges TikTok, Snapchat och Instagram som de sociala medier där flest känner otrygghet.

15. De områden som flest elever känner sig otrygga på är duscharna efter idrotten, toaletterna, omklädningsrummen på idrotten samt fotbollsplanen "Grönan".

16. Flest andel elever uppfattar att de diskriminerats pga. ålder, därefter kön.

Bråkarenkät

Trygghet och trivsel åk 2 skattat av elever:

Jag trivs i skolan- 81 procentenheter svarar positivt, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2018 och 6 procentenheter jämfört med 2017.

Jag känner mig trygg i skolan - 85 procentenheter svarar positivt, vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört 2018 och 8 procentenheter jämfört med 2017.

Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna- 61 procentenheter svarar positivt, en ökning med 11 procentenheter jämfört med 2018. Flest elever, 64 procentenheter angav att "jag störs av andra elever i min klass" vilket är en minskning mot 75 procentenheter jämfört med 2018, 50 procentenheter angav "jag har svårt att hitta en plats där jag kan arbeta i lugn och ro", vilket är en ökning jämfört med 2018 års 38 procentenheter. 36 procentenheter angav "jag har ofta svårt att koncentrera mig, även när det är lugnt i klassen" vilket är en ökning mot 13 procentenheter 2018. 21 procentenheter svarar "annan anledning" vilket är en minskning mot 38 procentenheter 2018.

Vi har en bra stämning på skolan- 66 procentenheter svarar positivt, en minskning med 5 procentenheter jämfört med 2018 och 13 procentenheter jämfört med 2017.

Jag vet vem jag kan prata med om någon varit elak mot en elev- 87% svarar positivt, en minskning med 1% jämfört med 2017.

Frågor om illa behandling- 25 procentenheter svarade att "ja" på frågan "Upplever du att du blivit illa behandlad (kränkt/trakasserad) på din skola? Det är en ökning jämfört med 6 procentenheter 2018 och 22 procentenheter 2017). Av dessa svarar 33 procentenheter att det sker "flera ggr i veckan" vilket är en minskning jämfört med 40 procentenheter 2018, 5 procentenheter svarar "flera ggr per termin" vilket är en ökning jämfört med 0 procentenheter 2018). 62 procentenheter angav "några enstaka ggr per termin" vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2018.

48 procentenheter av eleverna upplever att de blir illa behandlade av "elev i min klass" vilket är en ökning med 28 procentenheter jämfört med 2018. 48 procentenheter upplever att de blir illa behandlade av "annan elev på skolan" vilket är en minskning med 38 36 procentenheter jämfört med 2018. 5 procentenheter upplever sig illa behandlade av sin lärare och samma för "annan vuxen på skolan" vilket är en ökning med 5 procentenheter i båda fallen.

Trygghet och trivsel åk 2 skattat av vårdnadshavare för elever:

Jag upplever att mitt barn trivs i skolan - 95 procentenheter svarar positivt, det är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2018 och 8 procentenheter jämfört med 2017.

Jag upplever att mitt barn känner sig tryggt i skolan - 90 procentenheter svarar positivt, det är en minskning med 10 procentenheter jämfört med 2018, men samtidigt 10 procentenheter över resultatet 2017.

Jag upplever att mitt barn kan arbeta i lugn och ro på lektionerna - 83 procentenheter svarar positivt, det är en ökning med 14 procentenheter jämfört med 2018.

Jag upplever att det är bra stämning på mitt barns skola - 90 procentenheter svarar positivt, det är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 2018 och 5 procentenheter jämfört med 2017.

Trygghet och trivsel på fritidshemmet skattat av vårdnadshavare för elever:

Mitt barn trivs på fritidshemmet - 98 procentenheter svarar positivt, vilket är en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2018.

Mitt barn känner sig trygg på fritidshemmet - 95 procentenheter svarar positivt, vilket är en ökning med 5 procentenheter jämfört med 2018.

Personalen bemöter mitt barn på ett bra sätt - 95 procentenheter svarar positivt. Vilket är en ökning med 5 procentenheter jämfört med 2018.

Det är bra stämning på mitt barns fritidshem - 93 procentenheter svarar positivt. Vilket är en ökning med 8 procentenheter jämfört med 2018.

Mitt barns fritidshem erbjuder möjligheter till avkoppling och lugna aktiviteter - 79 procentenheter svarar positivt, vilket är en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2018.

Frågor om illa behandling- 15 procentenheter svarade att "ja" på frågan "Upplever du att ditt barn blivit illa behandlad (kränkt/trakasserad) på fritidshemmet? Vilket är en ökning med 10 procentenheter jämfört med 2018. 67 procentenheter upplever att de blivit illa behandlade "några enstaka gånger per termin" (resultat 2018 saknas), 33 procentenheter angav "flera gånger per termin" (resultat 2018 saknas), 0 procentenheter angav "flera gånger i veckan" (resultat 2018 saknas).

Trygghet och trivsel åk 5

Jag trivs i skolan - 61 procentenheter svarar positivt, en minskning med 17 procentenheter jämfört med 2018 och 19 procentenheter jämfört med 2017.

Jag känner mig trygg i skolan - 67 procentenheter svarar positivt, en minskning med 19 procentenheter jämfört med 2018 och 14 procentenheter jämfört med 2017.

Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna - 45 procentenheter svarar positivt, en minskning med 8 procentenheter jämfört med 2018 och 13 procentenheter jämfört med 2017. Flest elever, 65 procentenheter angav "jag störs av andra elever i min klass" som orsak, vilket är en ökning med 1 procentenheter jämfört med 2018, men ligger samtidigt 10 procentenheter över resultatet 2017. Därefter angav 25 procentenheter att "min lärare säger inte till dem som stör" vilken är en ökning med 16 procentenheter jämfört med 9 procentenheter 2018. 20 procentenheter anger att "jag har svårt att hitta en plats där jag kan arbeta i lugn och ro" vilket är en ökning med 7 procentenheter jämfört med 2018 och

22 procentenheter jämfört med 2017). 15 procentenheter angav att ”jag har ofta svårt att koncentrera mig även när det är lugnt i klassen, vilket är en minskning med 21 procentenheter jämfört med 2018 och 18 procentenheter jämfört med 2017.

10 procentenheter angav ”jag störs av andra elever som inte går i min klass” vilket är en förbättring med 8 procentenheter jämfört med 2018 och 32 procentenheter jämfört med 2017). 15 procentenheter angav ”annan anledning” som skäl vilket är en förbättring med 21 procentenheter jämfört med 2018.

Vi har en bra stämning på skolan - 41 procentenheter svarar positivt vilket är en försämring med 29 procentenheter jämfört med 2018.

De vuxna reagerar om någon är eller har varit elak mot en elev- 63 procentenheter svarar positivt, vilket är en försämring med 19 procentenheter jämfört med 2018 och 8 procentenheter jämfört med 2017.

Jag vet vem i skolan jag kan prata med om någon i skolan har varit elak mot en elev- 62 procentenheter svarar positivt, vilket är en försämring med 9 procentenheter jämfört med 2018 och 18 procentenheter jämfört med 2017.

Frågor om illa behandling- 20 procentenheter svarade att ”ja” på frågan ”Upplever du att du blivit illa behandlad (kränkt/trakasserad) på din skola? Det är 1% färre jämfört med 2018.

20 procentenheter upplever att de blivit illa behandlade ”flera gånger i veckan” vilket är en ökning med 10 procentenheter jämfört med 2018.

56 procentenheter angav ”flera gånger per termin” jämfört med 12 procentenheter 2018.

22 procentenheter angav ”några enstaka gånger per termin” jämfört med 76 procentenheter 2018

78 procentenheter av eleverna upplever att de blir illa behandlade av ”elev i min klass” vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 76 procentenheter 2018.

28 procentenheter upplever att de blir illa behandlade av ”annan elev på skolan” jämfört med 24 procentenheter 2018.

22 procentenheter upplever sig illa behandlad av ”min lärare” jämfört med 6 procentenheter 2018.

Slutligen 6 procentenheter upplever sig illa behandlade av ”annan lärare på skolan” jämfört med 0 procentenheter 2018.

Trygghet och trivsel på fritidsklubben skattat av elever:

Jag trivs på min fritidsklubb- 76 procentenheter svarar positivt, vilket är en ökning med 7 procentenheter jämfört med 2018.

Jag känner mig trygg på min fritidsklubb - 81 procentenheter svarar positivt, vilket är en ökning med 13 procentenheter jämfört med 2018.

Personalen bemöter mig på ett bra sätt - 84 procentenheter svarar positivt. Vilket är en ökning med 8 procentenheter jämfört med 2018.

Jag är nöjd med min fritidsklubb - 75 procentenheter svarar positivt. Vilket är en ökning med 7 procentenheter jämfört med 2018.

Frågor om illa behandling- 12 procentenheter svarade ”ja” på frågan ”upplever du att du har blivit illa behandlad på din fritidsklubb? Vilket är en ökning med 6 procentenheter jämfört med 2018. 7 procentenheter svarade ”flera gånger i veckan” vilket är en minskning med 13 procentenheter jämfört med 2018.

Trygghet och trivsel åk 8

Jag trivs i skolan- 68 procentenheter svarar positivt, vilket är en minskning med 12 procentenheter jämfört med 2018. 15 procentenheter svarar negativt vilket är en minskning med 8 procentenheter jämfört med 2018, varav 6 procentenheter svarar ”inte alls” vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2018.

Jag känner mig trygg i skolan - 78 procentenheter svarar positivt, det är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2018.

Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna - 40 procentenheter svarar positivt, det är en minskning med 3 procentenheter jämfört med 2018. Flest elever, 80 procentenheter angav ”jag störs av andra elever i min klass” vilket är en ökning med 2 procentenheter jämfört med 82 procentenheter 2018, 33 procentenheter angav ”min lärare säger inte till den som stör” vilket är en minskning med 22 procentenheter jämfört med 55 procentenheter 2018, 27 procentenheter angav ”jag har svårt att hitta en plats där jag kan arbeta i lugn och ro” vilket är en minskning jämfört med 33 procentenheter 2018, 27 procentenheter störs av andra elever som inte går i ens klass vilket är en ökning med 18 procentenheter jämfört med 2018. 27 procentenheter angav ”annan anledning” vilket är en ökning med 18 procentenheter jämfört med 2018, 20 procentenheter angav ”andra vuxna säger inte till dem som stör” vilket är en minskning med 7 procentenheter jämfört med 2018. Slutligen 13 procentenheter angav att de har svårt att koncentrera sig även när det är lugnt i klassen vilket är en minskning med 5 procentenheter jämfört med 2018.

Vi har en bra stämning på skolan - 53 procentenheter svarar positivt, vilket är likvärdigt med 2018. Däremot har av de negativa svaren 7 procentenheter svarat ”instämmer inte alls” jämfört med 0 procentenheter 2018.

De vuxna reagerar om någon är eller har varit elak mot en elev- 47 procentenheter svarar positivt, det är en minskning med 7 procentenheter jämfört med 2018. 11 procentenheter svarar ”instämmer inte alls” jämfört med 5 procentenheter 2018.

Jag vet vem i skolan jag kan prata med om någon i skolan har varit elak mot en annan elev- 73 procentenheter svarar positivt, en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2018. 8 procentenheter svarar ”instämmer inte alls” jämfört med 2 procentenheter 2018.

Frågor om illa behandling- 15 procentenheter svarade att ”ja” på frågan ”Upplever du att du blivit illa behandlad (kränkt/trakasserad) på din skola? Det är en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2018. 67 procentenheter upplever att de blivit illa behandlade ”några enstaka gånger per termin” vilket är en ökning med 29 procentenheter jämfört med 2018, 25 procentenheter upplever att de blivit illa behandlade ”flera gånger per termin ”vilket är en minskning med 13 procentenheter jämfört med 2018, 8 procentenheter angav ”flera gånger i veckan” vilket är en minskning med 17 procentenheter jämfört med 2018. 75% av eleverna upplever att de blir illa behandlade av ”elev i min klass” vilket är samma som 2018, 17 procentenheter upplever att de blir illa behandlade av ”annan elev på skolan” vilket är en minskning med 21 procentenheter jämfört med 2018, 17 procentenheter upplever sig illa behandlade av ”annan vuxen på skolan” och slutligen 8 procentenheter upplever att de blivit illa behandlade av sin lärare vilket är en minskning med 17 procentenheter jämfört med 2018.

Sammanfattning brukarenkät

Årskurs 2

Enligt brukarenkäten har trygghet och trivsel ökat i årskurs 2 jämfört med 2018. Fler elever trivs och känner sig trygga i skolan. Det är också en stadig positiv utveckling sedan 2017. Det är 11 procentenheter fler av eleverna i årskurs 2 som upplever att de kan arbeta i lugn och ro på lektionerna. Det har framförallt handlat om störningsmoment från andra elever i klassen och där har det skett en förbättring med 9 procentenheter jämfört med 2018. Däremot är det fler elever som anger svårigheter att finna en plats där de kan arbeta i lugn och ro samt att finna koncentrationen även när det är lugnt i klassrummet.

Färre elever upplever att det är bra stämning på skolan som helhet.

En majoritet av eleverna (87 procentenheter) vet var de ska vända sig om någon varit elak mot en elev. Fler elever upplever att de har blivit illa behandlade (kränkt/trakasserad) på skolan och ungefär en tredjedel av eleverna upplever att det sker flera gånger i veckan, medan knappt två tredjedelar upplever att det sker några enstaka gånger per termin. Av de elever som upplever att det blivit illa behandlade anger ungefär hälften att det är av en elev i samma klass, vilket är en ökning med 28 procentenheter jämfört med 2018. En motsvarande lägre andel av eleverna anger nu att det beror på andra elever på skolan.

Bland vårdnadshavare upplever en stor majoritet (90-95 procentenheter) att det är bra stämning på skolan och att deras barn trivs och känner sig trygga i skolan. Runt 80 procentenheter upplever att deras barn kan arbeta i lugn och ro på lektionerna.

Fritidshem

Vårdnadshavares upplevelse att deras barn av trivs och känner sig trygga på fritidshemmet har ökat jämfört med 2018. 98 procentenheter av vårdnadshavare upplever att deras barn trivs och runt 95 procentenheter upplever att deras barn är trygga, upplever bra stämning

och blir bra bemötta av personalen. Något färre andel vårdnadshavare upplever att deras barns fritidshem erbjuder möjligheter till avkoppling och lugna aktiviteter.

Fler vårdnadshavare upplever att deras barn blir illa behandlade på fritidshemmet. De allra flesta anger att det sker "några enstaka gånger per termin", ungefär en tredjedel "flera gånger per termin" och ingen anger "flera gånger i veckan".

Årskurs 5

I årskurs 5 har upplevelsen av trivsel och trygghet minskat med närmare 20 procentenheter. Den minskningen märks också på upplevelsen av att kunna arbeta i lugn och ro på lektionerna. Det är en negativ trend sedan 2017. När det gäller arbetsron så uppger de flesta (65 procentenheter) att de störs av andra elever i samma klass. Ett ökat antal elever upplever inte att läraren säger till de som stör (25 procentenheter) och har svårt att hitta en plats där de kan arbeta i lugn och ro (20 procentenheter). Antalet elever som har svårt att koncentrera sig även när det är lugnt i klassen har däremot minskat ganska kraftigt med 21 procentenheter jämfört med 2018. Det är färre elever nu som störs av elever i andra klasser jämfört med 2018.

Antalet elever som upplever att det är en bra stämning på skolan har minskat med ca 30 procentenheter. Upplevelsen att vuxna reagerar om någon är eller har varit elak mot en elev har minskat samt att eleverna då vet vem de skall vända sig till har också minskat.

Antalet elever som upplever att de blir illa behandlade flera gånger i veckan samt flera gånger per termin har ökat med 10 respektive 44 procentenheter jämfört med 2018. Ca 80 procentenheter anger att de blir illa behandlade av en annan elev i sin klass och närmare en tredjedel anger att de blir det av en annan elev på skolan.

Upplevelsen av att bli illa behandlade av vuxna på skolan har också ökat med 14 procentenheter för "min lärare" samt 6 procentenheter för "annan lärare på skolan".

Fritidsklubb

Ett ökat antal elever upplever att de trivs och känner sig trygga på fritidsklubben samt att de blir bemötta av personalen på ett bra sätt. Det är också fler elever som anger att de är nöjda med sin fritidsklubb. Något fler elever upplever att de blir illa behandlade på sin fritidsklubb jämfört med 2018 samtidigt har de antal elever som uppger att de blir illa behandlade flera gånger i veckan minskat med 13 procentenheter jämfört med 2018.

Årskurs 8

Något färre upplever att de trivs i skolan (68 procentenheter). Andelen elever som svarat negativt har minskat med 8 procentenheter samtidigt som andelen elever som inte trivs alls har ökat med 4 procentenheter. Andelen elever som känner sig trygga har däremot ökat.

Något fler elever upplever att de inte kan arbeta i lugn och ro på lektionerna och där anges elever i samma klass som orsak. Det har ökat något jämfört med 2018. Det är stor förändring i hur eleverna upplever lärarens roll i detta. Det är bara ca en tredjedel av eleverna som inte upplever att deras lärare säger till de som stör jämfört med ca hälften av eleverna 2018. Eleverna upplever också att "andra vuxna" säger till elever som stör i högre grad än 2018. Det är färre elever som upplever svårigheter att hitta en plats att arbeta i lugn och ro. Däremot har andelen elever som störs av "andra elever som inte går i ens klass samt angett "annan anledning" ökat med 18 procentenheter vardera jämfört med 2018.

Drygt hälften av eleverna upplever att det är en bra stämning på skolan vilket är jämförbart med 2018, däremot har 7 procentenheter fler än 2018 svarat negativt.

Ungefär hälften av eleverna, men något färre än 2018 (- 7 procentenheter) upplever att vuxna reagerar om någon är eller har varit elak mot en elev. Drygt dubbelt så många elever jämfört med 2018 instämmer inte alls i att vuxna reagerar.

Drygt 70 procentenheter av eleverna anger att de vet vem de ska prata med om någon i skolan varit elak mot en annan elev vilket är jämförbart med 2018. Däremot är det 6 procentenheter fler av eleverna som inte instämmer alls.

Något fler elever upplever att de blivit illa behandlade 2019 jämfört med 2018. Andelen elever som anger att detta sker "några enstaka gånger per termin" har ökat med ca 30 procentenheter. Det har skett en motsvarande minskning av antalet elever som angett att de blivit illa behandlade "flera gånger er termin/vecka" vilket tyder på en positiv utveckling. Av de som upplever sig som illa behandlade anger de flesta att det är av en elev i samma klass. Antalet elever som anger "annan elev på skolan". Andelen elever som upplever sig illa behandlade av sin lärare har minskat med 17 procentenheter och 17 procentenheter upplever sig illa behandlade av "annan vuxen på skolan".

Det här kommer vi att göra

Utifrån ovanstående resultat kommer vi att fokusera på sex områden som vi ska utvärdera under läsåret 2017/2018. Tre främjande och tre förebyggande områden baserade på kartläggningen av förra årets plan.

Det främjande arbetet på Årstaskolan 2019-2020

1. Satsning på ökad kunskap om normkritiskt arbete och HBTQ-frågor

Detta vill vi	Detta ska vi göra	Dessa är ansvariga	Datum när det ska vara klart
<p>Vi vill att personalen ska få fortbildning gällande HBTQ-frågor och normkritik</p> <p>Vi vill att elever ska få ökad kunskap om HBTQ-frågor och normer</p> <p>Arbetet kommer att utvärderas i kartläggningen på skolan som sker på vårterminen.</p>	<p>Bjuda in föreläsare för både elever, föräldrar och personal på tema normkritik och HBTQ.</p>	<p>Rektor/biträdande rektorer</p> <p>Elevhälsa</p> <p>Trygghetsgruppen</p> <p>Undervisande lärare</p>	<p>Arbetet pågår under hela läsåret.</p>

2. Skapa förutsättningar för att kunna arbeta med normkritik och HBTQ-frågor

Detta vill vi	Detta ska vi göra	Dessa är ansvariga	Datum när det ska vara klart
<p>Vi vill utveckla arbetet med HBTQ-frågor och normkritik på skolan. Det ska finnas material tillgängligt både för lärare och elever</p> <p>Vi vill att det ska synas och kännas att Årstaskolan är en skola för alla</p> <p>Arbetet kommer att utvärderas i kartläggningen på skolan som sker på vårterminen.</p>	<p>Köpa in material, böcker och annat som kan användas för arbete med HBTQ-frågor och normkritik.</p> <p>Köpa in trans- och prideflaggor för att kunna flagga på högtidsdagar</p>	<p>Mentorer/biträdande rektorer</p> <p>Trygghetsgrupp</p> <p>Bibliotekarie</p>	<p>Arbetet pågår under hela läsåret.</p>

3. Öka Trygghetsgruppens och elevhälsans tillgänglighet och synlighet bland eleverna

Detta vill vi	Detta ska vi göra	Dessa är ansvariga	Datum när det ska vara klart
<p>Alla elever ska känna till vilka som arbetar i elevhälsa och Trygghetsgruppen</p> <p>Alla elever ska känna till hur Trygghetsgruppen arbetar</p> <p>Alla elever ska känna till vilka professioner som ingår i elevhälsan och vad de gör</p>	<p>Trygghetsgruppens arbete och medlemmar presenteras i samtliga klasser vid terminsstarten.</p> <p>Elevhälsans professioner besöker samtliga klasser vid terminsstart och presenterar elevhälsan och berättar om dess olika professioner</p> <p>En presentationsfilm görs och läggs på hemsidan samt visas i klasserna.</p> <p>Trygghetsgruppen och elevhälsan finns med på bild i skolkatalogen</p> <p>Fortsätta utvecklingsarbetet med socialpedagogens roll och tillgänglighet bland eleverna</p>	<p>Mentorer</p> <p>Trygghetsgruppen</p> <p>Elevhälsan</p>	<p>30 maj 2020</p>

Det förebyggande arbetet på Årstaskolan 2019-2020

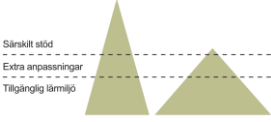
1. Rastaktiviteter

Detta vill vi	Detta ska vi göra	Dessa är ansvariga	Datum när det ska vara klart
<p>Vi ser att vissa aktiviteter blir dominerande och tar över på bekostnad av mångfald och valmöjligheter. Vi vill därför:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bredda utbudet för elever under raster - Motverka könsstereotypa aktiviteter - Motverka grupperingar och allianser som kan uppstå när elever väljer sina egna grupper 	<p>Fler schemalagda aktiviteter F-3 samt 4-6.</p> <p>Mer styrda aktiviteter</p> <p>Större utbud av aktiviteter</p> <p>Förbättra rutinerna kring detta så att det inte blir personbundet.</p> <p>Samverkan kring detta över skola och fritidsperiod.</p>	<p>Biträdande rektor</p> <p>Rastvårdsgruppen</p>	<p>Pågående arbete under året</p>

2. Satsning på värdegrundsarbetet i mellanstadiet

Detta vill vi	Detta ska vi göra	Dessa är ansvariga	Datum när det ska vara klart
<p>På mellanstadiet sker många och stora förändringar för elever, både socialt, fysiskt och i skolmiljön. Vi vill främja tryggheten och skapa goda förutsättningar för ett gott gruppklimat i klasserna.</p>	<p>Elevhälsa i samarbete med mentorer stärker upp klasserna i åk 5 & 6</p> <p>Samtal i mindre grupper med uppföljning i helklass</p> <p>Arbete med DATE-materialet från SPSM i klasserna tillsammans med mentorerna</p> <p>Förstärkning i åk 6 på raster</p>	<p>Biträdande rektor/rektor</p> <p>Elevhälsa</p> <p>Mentorer</p>	<p>Arbetet pågår under hela läsåret.</p>

3. Öka jämlikheten i undervisningen och tillgänglighet i lärmiljön

Detta vill vi	Detta ska vi göra	Dessa är ansvariga	Datum när det ska vara klart
<p>Vi vill fortsätta arbeta med att utveckla en jämlik och tillgänglig undervisning och lärmiljö för alla elever för att alla elever ska känna sig trygga och sedda i klassrummet. Detta återkopplar till att bredda basen i trianglarna enligt bilden nedan.</p> <p>Särskilt stöd Edda anpassningar Tillgänglig lärmiljö</p>	<p>Implementera "Årstalektionen" som en modell över hur en lektion på Årstaskolan går till</p>	<p>Elevhälsa Skolledning Undervisande lärare</p>	<p>Pågående arbete under året.</p>

Så här kommer vi att utvärdera kommande läsårs plan

Målen som formulerats utifrån *främjande* och *förebyggande* insatser i planen kommer att utvärderas inom ramen för den allmänna kartläggningen på skolan som sker under vårterminen, men också genom följande metoder:

Trygghetsvandring med rektor. Elever får möjlighet att visa upp trygga och otrygga platser.

Tidpunkt: Februari

Ansvar: Trygghetsgruppen

Varje år görs en ny kartläggning av trivsel och trygghet i form av en trivselenkät som samtliga elever på skolan deltar i.

Tidpunkt: Mars/April

Ansvar: Trygghetsgruppen

Svaren från den årliga kartläggningen ska ligga till grund för den nya planen och innehålla nya mål baserat på den tidigare kartläggningen. Planen diskuteras av elevråd och Trygghetsgruppen.

Tidpunkt: Augusti 2020

Ansvar: Rektor, Trygghetsgruppen

Löpande dialog med personal kring utvärderingar av temaveckor och projekt mm.

Stockholm stad gör varje år en brukarenkät där elever och föräldrar svarar på frågor om hur de upplever tryggheten och trivseln på Årstaskolan. De resultaten analyseras och processas i skolan.

Tidpunkt: April/Maj 2020

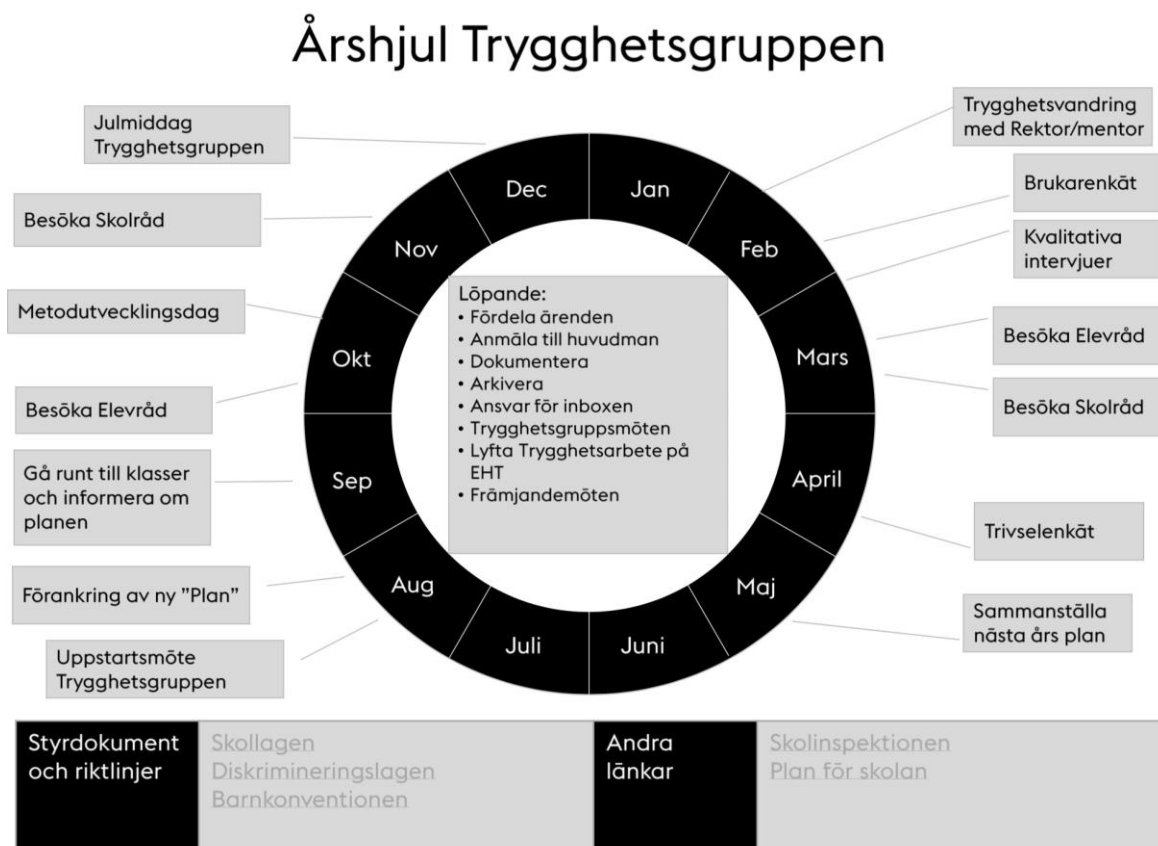
Ansvar: Rektor, Elevhälsan, Trygghetsgruppen

Ansvarig för att årets plan utvärderas är Rektor och Trygghetsgruppen. Årets plan ska utvärderas senast 2020-05-30

Förankring av trygghetsarbetet

Vid läsårets början presenteras den nya planen mot diskriminering och kränkande behandling för personal, elever och föräldrar på skolans hemsida, via elevråd samt klassbesök.

Så här kommer arbetet i Trygghetsgruppen att organiseras under läsåret.

Bilaga 1 - Rutiner för hantering av kränkningsärenden

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever

Om en elev utsätts för någon form av kränkande handling av annan elev följer vi nedanstående plan:

Steg 1- Upptäckt

Det uppstår dagligen konflikter och missförstånd av olika slag mellan elever. De flesta går att lösa i samband med att de uppstår. Det är mentorn eller undervisande lärare/fritidspedagog som i första hand skall försöka lösa situationen.

Om inte detta lyckas kontaktas Trygghetsgruppen. Den person (skol-, och fritidspersonal, samt övrig personal, elev eller förälder) som upptäcker eller får kännedom om kränkningar eller mobbning skall genast informera de berörda elevernas mentorer alternativt direkt till skolans Trygghetsgrupp (trygghetsgruppen.arstaskolan@stockholm.se).

Om det är en akut situation med inslag av hot eller våld agerar all personal utifrån skolans kris-, och handlingsplan (internt; se dokumentarkivet > Årstaskolans planer).

Steg 2 - Bedömning av Trygghetsgruppen

Trygghetsgruppen genom Olof Hedtjärn (Årsta torg) och August Levinson (Årstaviken) alt. Rektor gör en bedömning om ärendet är en kränkning som ska anmälas till huvudman samt bedömer vem/vilka som är bästa lämpade att hantera ärendet; t.ex. Trygghetsgruppen, mentor, arbetslag, elevhälsan eller skolledning.

Steg 3 - Kränkingsärende/utredning

Att utreda en händelse betyder att **ta reda på vad som har hänt**. Så fort du frågar någon av de inblandade vad som har hänt har du startat en utredning.

Vid ett kränkingsärende som hanteras av Trygghetsgruppen utses minst två representanter som handlägger ärendet. Trygghetsgruppen gör en kartläggning av ärendet genom enskilda samtal med anmälare, mentor, utsatt elev samt förälder/VH till denne.

Trygghetsgruppen kontaktar mentorerna till de inblandade för att informera sig om ev. hänsyn eller behov av anpassningar som bör vägas in för att få till ett så bra samtal som möjligt med de inblandade eleverna som, t.ex. en social situation, funktionsvariationer o dylikt.

Trygghetsgruppens utredning ser inte enbart på de direkt inblandade utan försöker också kartlägga andra personer som på olika sätt bidrar till konflikten (t.ex. passiva åskådare,

klasskamrater som skrattar med osv).
Trygghetsgruppens representanter bestämmer sedan tider för uppföljning.

Vi utgår alltid från vad som är bäst för den enskilde eleven. När andra än Trygghetsgruppen utreder ett ärende samlar Trygghetsgruppen in dokumentation kring ärendet alternativt kompletterar det arbete som gjorts.

Beskrivning av händelsen

En utredning bör vara **så allsidig som möjligt**. Det betyder att du måste fråga både den/de utsatta, den/de som har utsatt och övriga inblandade vad som har hänt. Det är viktigt att det framgår vad de olika personerna sagt. Utredningen ska **dokumenteras skriftligt**.

Bedömning av händelsen

Kränkande behandling är ett samlingsbegrepp för alla typer av handlingar som kränker en människas värdighet. Trakasserier och diskriminering är två olika typer av kränkningar.

Trakasserier

Trakasserier är när någon blir kränkt utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna eller blir utsatt för sexuella trakasserier.

Diskriminering

Diskriminering är när någon med en formell maktposition, i skolan till exempel en lärare, missgynnar eller behandlar en elev sämre än andra och det har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det betyder att två elever inte kan diskriminera varandra.

*När ärendet rör kränkningar mellan **personal-elev och upprepade kränkningar mot en elev** ska skolan redovisa hur man arbetat. Skolan ska inom fyra veckor, skicka in en **blankett med dokumentation till registrator när skolan utrett och vidtagit åtgärder för att eleven ska känna sig att trygg och man följt upp ärendet. Central förvaltning följer upp ärendet genom återkoppling till skolan.***

Steg 4 - Åtgärd

Om skolan konstaterat kränkande behandling måste åtgärder sättas in för att förhindra fortsatta kränkningar. Åtgärderna ska **dokumenteras skriftligt**.

Följande om åtgärder ska framgå

- Vilka åtgärder?
- Vilket resultat hoppas skolan åtgärderna kommer att ge?
- Vem ansvarar för att åtgärderna genomförs?

- När, och av vem, ska åtgärderna följas upp och utvärderas?

Exempel på åtgärder

- Samtal med utsatt elev och/eller utsättande elev
- Ändrad placering i klassrummet
- Samtal i klassen
- Värdegrundsarbete
- Extra rastvakter
- Riktat stöd till enskilda elever
- Andra organisatoriska förändringar eller utbildningsinsatser

Föräldrarna bör alltid informeras, som regel efter att ett samtal ägt rum men med hänsyn tagen till varje elevs enskilda förutsättningar. Eleverna ges i regel en chans att själva berätta för sina föräldrar innan skolan kontaktar dem. Detta för att stärka eleverna i att ta ansvar och växa av erfarenheten. Vid behov kallas även föräldrarna till möte på skolan. Trygghetsgruppen informerar den utsatte samt dennes föräldrar kring planen som upprättas för att bryta den uppkomna situationen. Mentor samt övrig berörd personal informeras om att ha uppsikt över berörda elever.

Steg 5 - Utvärdering/dokumentation

När det negativa beteendet upphört hålls uppföljande samtal med utsatt elev samt dennes förälder och ärendet avslutas av Trygghetsgruppen. Om kränkningarna ändå inte upphört under ärendets gång vidtas ytterligare åtgärder, exempelvis kontakt med andra myndigheter som socialtjänst eller polis. Samtliga samtal under ärendets gång dokumenteras.

Våld och hot om våld

Se utdrag ur kris-, och handlingsplan;

Om du upptäcker hot eller våld av något slag

1. Försök att stoppa det med en bestämd tillsägelse
2. Begär hjälp om du inte kan stoppa slagsmålet eller en hotfull situation med muntlig tillsägelse. Se till att du känner till nödvärnsrätten.
3. Underrätta föräldrarna och be dem eventuellt att komma till skolan.
4. Vid skada, informera och ge förälder och elevinformation om Stadens försäkringar.

5. Informera elevens mentor/klassföreståndare om vad som hänt.
6. Vid allvarligare hot och våld skall skolledningen kontaktas. Polisanmälan görs i samtliga fall våld eller hot förekommer.
7. Gör en anmälan i Risk, vid allvarligare hot och våld tillsammans med skolledning (tillbuds-, skade-och polisanmälan).
8. Polis-eller socialtjänst gör utredning och uppföljning.
9. Skolledning, elevhälsan, mentor och arbetslag samarbetar kring skolans uppföljning och handlingsplan för de allvarligare hot-och våldssituationerna.
10. Varje tillbudsanmälan som gjorts skall noteras i APT-protokoll och följs upp i SVG.

Lästips: Lärarförbundets ”Att hantera hot och våld”.

Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av personal

Rutiner för en händelse av denna typ finns upprättade rutiner från Stockholms stad.

(Se bilaga 2).

Rutiner för uppföljning

Uppföljning innebär att man undersöker om åtgärderna utförts. Vidtagna åtgärder ska alltid följas upp inom tid som bedöms som rimlig. Ofta kan flera uppföljningar behövas. Utvärdering innebär att man undersöker vilka effekter åtgärderna haft för elevens skolsituation och om kränkningarna har upphört. I svårare och/eller längre pågående ärenden ska rektor alltid fortlöpande hållas informerad. I sådana ärenden ska skolledare alltid delta och det ska ske en fördjupad analys och diskussion kring kommande och vidtagna åtgärder. Eventuellt bör ytterligare kompetens, exempelvis skolpsykolog, inkallas. Uppföljningen/utvärderingen ska **dokumenteras skriftligt**.

Om kränkningarna har upphört avslutas utredningen.

Om kränkningar inte har upphört måste man utreda varför. Om utredningen visar att man behöver sätta in andra eller kompletterande åtgärder går man tillbaka och arbetar enligt vad som står i Del 3. Arbetet fortsätter tills kränkningar har upphört. Central förvaltning kommer att följa upp kränkningar inom fyra veckor från det att anmälan inkommit för ärenden som rör personal-elevkränkningar samt upprepade kränkningar.

Bilaga 2 - Ordningsregler

På Årstaskolan ska alla ta ansvar för och respektera varandras möjlighet till

trygghet och aldrig använda våld eller nedsättande ord

trivsel och hålla skolan fri från skadegörelse, nedskräpning och klotter

kunskap genom att värna arbetsron, vara i tid till lektioner och ha med sig arbetsmaterial

Dessa allmänna regler diskuteras i varje klass vid läsårets början samt kommer klassen överens om vad det innebär för var och en och klassen gemensamt.

Om en elev bryter mot skolans ordningsregler får skolan vidta omedelbara och tillfälliga åtgärder som kan vara

- Omhändertagande av föremål
- Kvarsittning
- Utvisning
- Skriftlig varning
- Tillfällig omplacering
- Tillfällig placering vid annan skolenhet
- Tillfällig avstängning

Bilaga 3 - Diskrimineringsgrunderna

På Årstaskolan främjar vi allas lika värde utifrån de sju diskrimineringsgrunderna

Kön

Ingen får bli diskriminerad på grund av att personen är tjej eller kille.

Exempel på händelser som är diskriminering:

Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren tycker inte det är en bra idé och säger: Det är för hårt arbete för en tjej.

Exempel på händelser som är trakasserier:

Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen.

Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst.

Könsidentitet eller könsuttryck

Ingen får bli diskriminerad för att hen inte identifierar sig som tjej eller kille.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Kim är intergender. Intergender är en person som inte vill vara som en kille eller en tjej. Kim söker upp skolkuratoren på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet. Istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans.

Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där.

Funktionsnedsättning

En person får inte bli diskriminerad på grund av att hen har varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar i sin funktionsförmåga.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden:

ADHD-barn borde inte få gå i skolan!

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar: Din pappa är ett jävla CP.

Etnisk tillhörighet

Ingen får bli diskriminerad på grund av sin nationalitet, sitt etniska ursprung eller sin hudfärg.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

En skola har många elever från andra länder. Skolan ger förtur åt svenska barn för att inte få en alltför likadan elevgrupp.

Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, eftersom svenska inte är hennes modersmål.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren lyssnar inte på honom och säger: Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa.

Religion och annan trosuppfattning

Ingen får bli diskriminerad på grund av sin religion eller sin trosuppfattning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Läraren säger att Leila inte får bära huvudduk på lektionen eftersom huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck. Leila kan inte få sin utbildning.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Vincents familj är med i Pingstkyrkan. Han blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt.

Rebecka är judinna. En dag har någon ritat ett hakkors på hennes skåp.

Sexuell läggning

Ingen får bli diskriminerad för sin sexuella läggning, det vill säga för att hen är homosexuell, bisexuell eller heterosexuell.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Skolan ordnar en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första dansen tillsammans.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne: äckliga lebb.

Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare

eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något.

Ålder

Ingen får bli diskriminerad för sin ålder.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad för det.

Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i Agnes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om hennes gamla pappa. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall.

Bilaga 4 - Referenslista begrepp

Här presenteras några av de begrepp som är viktiga i vårt arbete mot diskriminering och för allas lika rättigheter.

Vanliga begrepp i Årstaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling

Diskriminering

Diskriminering är när skolan behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "romska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora" "orre", "ADHD unge" eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns som kränkande behandling;

- Carl blir ofta kontaktad via Kik (chat) av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på Instagram. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong eller när någon ”hängs ut” på sociala medier. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Begreppslista Diskrimineringsombudsmannen (DO)

Ableism

Nedsättande attityder mot personer med funktionsnedsättning.

Diskriminering

Att någon blir sämre behandlad än någon annan och behandlingen har samband med kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskrimineringen kan vara direkt, indirekt eller i form av trakasserier.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt lagen en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. Alla kan därför bli utsatta för etnisk diskriminering – samer, romer, personer med svensk, somalisk, bosnisk etnisk tillhörighet och så vidare. Den etniska tillhörigheten bygger på självidentifikation. Det är alltså individen själv som definierar sin eller sina etniska tillhörigheter.

Feminism

Det finns många definitioner av feminism men en allmän definition är strävande efter jämställdhet mellan kvinnor och män.

Funktionsnedsättning

I diskrimineringslagen står att diskriminering som har samband med *funktionshinder* är förbjuden. Med det menas enligt lagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en människas funktionsförmåga. De kan bero på skador eller sjukdomar, som fanns vid födseln, har uppstått senare eller förväntas uppstå.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppet *funktionsnedsättning*. Funktionsnedsättning beskriver nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är alltså något som en person har, inte något som en person är. Diskrimineringsombudsmannen anser att ett funktionshinder snarare är något som uppstår i en miljö som ställer upp hinder för personer med funktionsnedsättning.

Funktionsnedsättning kan märkas mer eller mindre i olika situationer som till exempel allergier, dyslexi, hörsel och synskador med mera. Andra kan förväntas bli ett hinder i samhället i framtiden som till exempel HIV, cancer eller Multipel Skleros (MS). Graden av funktionsnedsättning har ingen betydelse. Du är alltså även skyddad av lagen även om du har en mindre omfattande funktionsnedsättning.

Genus

Genus är det tänkta sociala könet som skapas av handlingar och föreställningar om kvinnlighet och manlighet i samhället. Genus har alltså inget att göra med det biologiska könet.

Hbt

Samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella och transpersoner.

Heteronormen

Föreställningen att alla är heterosexuella och att detta är det självklara och önskvärda sättet att leva. En av utgångspunkterna är förväntningar om kvinnlighet och manlighet som varandras motsatser och komplement. Heteronormativitet handlar om makt. Den som tillhör den heterosexuella normen har privilegiet att vara något mer än sin sexuella läggning och har även makten att bedöma vad som är annorlunda och icke önskvärt. De som överskrider gränser för heterosexualitet uppfattas som avvikande.

Homofobi

En uppfattning (hos en individ, en grupp eller ett samhälle) som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller på homo- och bisexuella människor.

Intersektionalitet

Teorier om hur olika maktstrukturer samverkar och förstärker varandra, till exempel kön och etnicitet.

Jämställdhet

Jämställdhet betyder att kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden.

Kvotering

Kvotering innebär att en andel av platserna på till exempel en arbetsplats, en beslutande församling eller en utbildning, reserveras för en speciell grupp. Det kan vara till exempel kvinnor eller personer med annan etnicitet än svensk. Kvotering är inte tillåtet i Sverige.

Könsidentitet eller könsuttryck

I diskrimineringslagen står att diskriminering som har samband med *könsöverskridande identitet eller uttryck* är förbjuden. Med det menas personer med en könsidentitet eller ett könsuttryck som hela tiden eller periodvis skiljer sig från könsnormen, exempelvis transvestiter eller intersexuella.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen *könsidentitet eller könsuttryck*. Alla människor har könsidentitet och könsuttryck, inte bara transpersoner. Med könsidentitet eller könsuttryck menar Diskrimineringsombudsmannen en persons identitet eller

uttryck i form av kläder, kroppsspråk, beteende eller annat liknande förhållande med avseende på kön.

Positiv särbehandling

Med positiv särbehandling menas att exempelvis en arbetsgivare vid lika eller likartade meriter i en rekrytering kan välja en person av underrepresenterat kön. Det är ett sätt att främja lika rättigheter och motverka diskriminering. I Sverige är positiv särbehandling tillåten bara när det gäller kön.

Rasism

Ursprungligen ett ord som beskriver uppdelningen av människor i ett rassystem där vissa raser biologiskt är underställda andra. Idag pratar man mer om kulturrasism – föreställningen om att kulturer är absoluta, oföränderliga och definierar individens egenskaper.

Religion och annan trosuppfattning

"Annan trosuppfattning" innebär något annat än "religion" men är begränsat till en åskådning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning. Det gäller inte etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar.

Åskådningar som buddism, ateism och agnosticism är jämförbara med religion och omfattas av begreppet annan trosuppfattning.

Tillgänglighet

För att personer med funktionshinder ska kunna delta på lika villkor i samhället är det viktigt att det görs tillgängligt. Det innebär att bland annat information, lokaler och verksamheter anpassas så att alla kan ta del av dem, oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte.

Transpersoner

Transpersoner är ett paraplybegrepp som används om människor som på olika sätt bryter mot tvåkönsnormen och samhällets föreställningar om hur kvinnor och män och flickor och pojkar förväntas vara, se ut och bete sig. De som omfattas av skyddet kan till exempel vara transvestiter, intersexuella (personer som fötts med oklar könstillhörighet) eller inter- och transgenderpersoner (personer som definierar sig bortom kön eller utanför de traditionella könsidentiteterna).

Transsexuell

Att uppleva sig tillhöra ett annat kön än det juridiska kön som tilldelades vid födseln och ha en vilja att förändra kroppen helt eller delvis med exempelvis kirurgi eller hormonbehandling för att korrigera sitt kön. Transsexualism är en medicinsk diagnos som för vissa personer innebär ett övergångsstadium tills könsbekräftande kirurgi är genomförd. Andra fortsätter att definiera sig som transexuella eller före detta transsexuella även efter korrigering.

Transsexuella eller personer med en transsexuell bakgrund omfattas av skyddet mot diskriminering som har samband kön.

Sexuell läggning

Homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Ålder

Definition enligt diskrimineringslagen: uppnådd levnadslängd.

Ålderism

Stereotypa föreställningar eller diskriminering som utgår från en individs ålder.

Begreppslista RFLS

Att själv identifiera och definiera sig

Var och en har rätt att själv bestämma hur man vill identifiera sig. Ingen utomstående kan sätta en etikett såsom "queer", "transperson" eller "homosexuell" på någon utan att den personen själv kallar sig för det.

Asexuell

En person som inte har någon sexlust eller inte önskar inkludera andra i sin sexualitet. Begreppet används olika av olika personer.

Bisexuell

En person som har förmågan att bli kär i, kåt på eller attraherad av människor oavsett kön. Bisexualitet definieras i svensk lagstiftning som en av tre sexuella läggningar.

BDSM

En förkortning som inkluderar flera sexuella uttryck: bondage & disciplin (B&D), dominans och underkastelse (Domination and submission, D&S) samt sadism och masochism (S&M). Termen används ibland felaktigt som en synonym för enbart sadomasochism. BDSM är en sexuell praktik, identitet och/eller preferens där utövarna har ett ömsesidigt erotiskt maktutbyte, ofta i form av dominans och underkastelse. Ibland ingår tillfogande av frivillig smärta som en del av det sexuella mötet, ibland gör det inte det. För vissa är det en sexuell läggning även om det inte i lagens mening räknas som en sexuell läggning.

Bög

En person som identifierar sig som kille/man och har förmågan att bli kär i, kåt på eller attraherad av killar/män.

Cis-person

En person vars juridiska kön, biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck är linjärt, hänger ihop och alltid har hängt ihop enligt normen. Exempelvis en person som föds med penis, ser sig själv som kille och har könet man registrerat som kön i folkbokföringen. Ordet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra. Cis är latin för "på samma sida".

Diskriminering

Missgynnande behandling av en person enbart på grund av den personens kön, könsidentitet eller könsuttryck, etniska tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuella läggning eller ålder. Är förbjudet i lagstiftningen i arbetslivet såväl som inom andra samhällsområden.

Dragking En person som klär sig som man, ofta på ett överdrivet sätt, i syfte att underhålla eller manifestera en politisk poäng.

Dragqueen

En person som klär sig som kvinna, ofta på ett överdrivet sätt, i syfte att underhålla eller manifestera en politisk poäng.

En

Används synonymt med pronomenet "man" i vardagligt men är inte könat. (jmf "en kan åka buss istället för tåg till Malmö")

Flata

En person som identifierar sig som tjej/kvinna och som har förmågan att bli kär i, kåt på eller attraherad av andra tjejer/kvinnor.

FTM

Female to Male = kvinna till man. Ett vanligt sätt att klargöra både vilket kön personen har/hade biologiskt och vilket kön personen känner sig som eller anser sig ha. I detta fall någon som fötts som biologisk kvinna som numera är man.

Genus

Ett ord som syftar på det sociala könet, eller det sätt på vilket vi reproducerar kön i samhället. Det handlar till exempel om hur vi skapar normer för manligt och kvinnligt i vår vardag genom kroppsspråk, val av kläder, yrken, intressen och så vidare. Hur genus konstrueras beror på historiska, sociala och kulturella sammanhang. Vad som anses vara manligt eller kvinnligt är därigenom något som ständigt förändras.

Hatbrott

Brott som motiveras av hat mot vissa grupper av människor på grund av hudfärg, nationalitet, etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsuttryck eller annan liknande omständighet. Det är motivet hos gärningspersonen/personerna som avgör om ett brott rubriceras som ett hatbrott.

Hbtq

Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner samt andra personer med queera uttryck och identiteter.

Hen (henom)

Könsneutrala pronomen.

Heterosexuell

Heterosexuell - En person som har förmåga att bli kär i, attraherad av eller kåt på personer med annat och/eller motsatt kön. Heterosexualitet definieras i svensk lagstiftning som en av tre sexuella läggningar.

Heteronorm

Enligt heteronormen förväntas människor vara antingen kvinna eller man och ingenting annat, och man talar om dessa två som motsatta kön. Kvinnor och män förväntas vara olika; feminina respektive maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella och eftersträva monogama parförhållanden. Att följa eller inte uppenbart avvika från normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar.

Homosexuell

En person som har förmågan att bli kär i, kåt på och/eller attraherad av personer av samma kön. Homosexualitet definieras i svensk lagstiftning som en av tre sexuella läggningar.

Homonorm

Norm som utgår från att alla är och agerar på ett sätt där män enbart är intresserade av män och kvinnor enbart intresserade av kvinnor samt att allt som inte är på detta sätt är avvikande och/eller onormalt. Kan vara både medveten och omedveten och göra att t.ex. bisexuella eller transpersoner blir osynliggjorda i hbt-sammanhang. Detta är en social norm.

Homofobi

En ideologi, uppfattning eller värdering, ibland kopplad till rädsla, som ger uttryck för en negativ syn på homosexualitet eller homo- och bisexuella. Homofobin överlappar ibland transfobin.

Härskartekniker

Olika sätt som människor avsiktligt eller omedvetet använder sig av för att trycka ner andra personer. Härskartekniker har ofta funktionen att stärka eller bevara normer och orättvisor.

Identitet

En människas uppfattning om vem den är, något som påverkas av andras uppfattning av vem en är.

Intersektionalitet

Ett perspektiv som används för att studera hur olika maktordningar hänger ihop med varandra och hur olika identiteter skapas som resultat av exempelvis religiositet, kön, sexualitet, klass och ålder. Hur de olika aspekterna hänger samman ser olika ut beroende på person, grupp och sammanhang.

Intergender

En person som inte vill inordna sig i den traditionella uppdelningen i enbart kvinnor och män. Någon som identifierar sig som mellan eller bortom könen. Har inte att göra med hur en kropp ser ut, utan vilket kön en känner sig som (könsidentitet).

Intersexuell/intersexualism

Ett stort antal olika tillstånd och diagnoser samlas under detta begrepp. Kortfattat en person med ett medfött tillstånd i vilket könskromosomerna, könskörtlarna (testiklar eller äggstockar) eller könsorganens utveckling är atypisk. "Inter" betyder "mellan" på latin och "sexus" betyder "kön". Intersexuell betyder således "mellan könen". Det finns olika åsikter om intersexuella bör inräknas bland transpersoner eller inte.

Kränkning

Uppträdande som är nedlåtande mot eller sårar en persons värdighet. Kränkningar kan vara fysiska och verbala handlingar såväl som psykosociala attityder. De kan också ta sig uttryck i texter och bilder.

Kön

Begreppet kön är en socialt konstruerad kategori som används för att dela in människor i grupperna kvinnor och män. Kön kan delas in i fyra olika delar:

Biologiskt kön

Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Biologiskt kön avgörs av hur den fysiska kroppen ser ut.

Juridisk kön

Det kön som står registrerat i folkbokföringen, pass eller legitimation. Juridiskt kön framgår också av den näst sista siffran i svenska personnummer. I Sverige finns bara två juridiska kön: man eller kvinna. Alla barn som föds tilldelas ett juridiskt kön baserat på ens biologiska kön.

Könsidentitet/mentalt kön

En persons självupplevda kön, det vill säga det kön en person känner dig som. Ingen utom personen själv kan bestämma detta och var och en har rätt att själva avgöra vilken könsidentitet en har.

Könsuttryck

Hur en person uttrycker sitt kön. Det görs till exempel genom kläder, kroppsspråk, frisyr, smink, socialt beteende och röst.

Köna

Tillskriva någon ett speciellt kön.

Könskorrigering

Den korrekta termen för det som ibland benämns som könsbyte. För att få rätt till könskorrigering i Sverige idag krävs diagnosen transsexualism som ställs av psykiater vid någon av landets mottagningar för transsexuella.

Lesbisk

En person som identifierar sig som tjej eller kvinna och som har förmåga att bli kär i, attraherad av och/eller kåt på andra tjejer/kvinnor.

Maktstrukturer

Strukturer på samhällsnivå som ger människor olika möjligheter och förutsättningar att påverka samhället och sitt eget liv. Vilka möjligheter och förutsättningar en har hänger ihop med till exempel klass, etnisk tillhörighet, funktionsförmåga, hudfärg, sexualitet och religiositet.

Monogami

Att ha sexuella och/eller emotionella relationer med bara en person i taget. En person som uteslutande har monogama sexuella och/eller emotionella relationer kan sägas vara monoamorös.

MTF

”Male to female” = ”man till kvinna”. Ett vanligt sätt att klargöra både vilket kön personen har/hade biologiskt och vilket kön personen känner sig som eller anser sig ha. I detta fall någon som fötts som biologisk man som numera är kvinna.

Normal

En benämning på föreställningen om den ideala kroppen och det ideala psyket. En person som lever upp till funktionsnormen och inte har någon form av funktionsnedsättning kan kallas för normal.

Normer

Oskrivna regler, förväntningar och ideal som handlar om vad som anses vara positivt, önskvärt och fördelaktigt och vad som inte är det. Normer är situationsberoende, föränderliga över tid och formas utifrån maktförhållanden.

Polygami

Att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en person i taget. En person som väljer att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en i taget kan sägas vara polyamorös.

Privilegier

Privilegier är fördelar och förmåner som personer eller grupper får i olika sammanhang utifrån sociala, kulturella, ekonomiska eller andra grunder. Privilegier handlar ofta om sociala och ekonomiska fördelar som personer eller grupper får utifrån rådande normer. Privilegium kan också vara lagstadgade, exklusiva rättigheter som staten ger till vissa personer eller grupper.

Queer

Ett brett begrepp som kan betyda flera olika saker men i grunden är ett ifrågasättande av heteronormen. Många ser sin könsidentitet och/eller sin sexualitet som queer. Queer kan innebära en önskan att inkludera alla kön och sexualiteter eller att inte behöva identifiera/definiera sig.

Sexism

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en negativ syn på kvinnor och femininitet och menar att kvinnor ska vara underordnade män.

Sexualitet

Ett begrepp som ofta används för att gruppera människor utifrån vem de har förmågan att bli kär i, attraherade av och/eller bli kåta på. I svensk lagstiftning används begreppet "sexuell läggning". Sexuella läggningar lagstiftningsmässigt är hetero-, homo- och bisexualitet, men en person kan definiera sin egen sexuella läggning som något annat, exempelvis som varandes asexuell.

Stereotyp

Bilder eller föreställningar om grupper och personer, ofta i form av förenklade antaganden och idéer om vilka egenskaper, intressen och förmågor medlemmar i en viss grupp har.

Transgender

Engelskt uttryck som kan översättas till "transperson" på svenska. En person kan kalla sig transgenderist, vilket är en könsidentitet som vanligtvis är synonym med intergender.

Trakasserier

Att utsätta någon eller några för handlingar som till exempel mobbning, utfrysning eller förtal som kränker den personens/de personernas värdighet.

Transperson

Transperson är ett paraplybegrepp. Med transpersoner menas oftast personer som genom sina könsuttryck och/eller könsidentiteter avviker från könsnormen. Det kan till exempel vara transvestiter, transgenderister, dragkings/ dragqueens, transsexuella, intergender och intersexuella. Begreppet är inte tvingande; det står var och en fritt att definiera sig som transperson eller inte. Transpersoner kan uppfatta sig varandes män, kvinnor, både man/och kvinna eller neutrala, oberoende av om deras biologiska kön och juridiska kön är manligt eller kvinnligt. Transpersoner kan också välja att inte definiera sitt kön alls. Det finns även olika åsikter om fetischistiska transvestiter bör inkluderas i begreppet eller inte. Att vara transperson har inte något med personens sexuella läggning att göra. Det hänger

istället ihop med personens könsidentitet och könsuttryck och hur dessa relateras till personens biologiska kön. Transpersoner kan vara hetero-, homo-, bi- eller asexuella eller definiera sin sexuella läggning på annat sätt, precis som vem som helst.

Transsexuell

En person som upplever sig vara av annat kön än det juridiska kön en tilldelades vid födseln och som har en vilja att förändra kroppen helt eller delvis med exempelvis kirurgi eller hormonbehandling. Transsexualism är en medicinsk diagnos som för vissa innebär ett övergångsstadium tills en har korrigerat sin kropp. Andra fortsätter att definiera sig som transexuella eller före detta transexuella även efter korrigeringen.

Transvestit

En person som ibland eller alltid, helt eller delvis, iklär sig eller använder sig av ett annat köns kläder och/eller andra attribut.

Transfobi

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en negativ syn på transpersoner eller personer vars könsuttryck avviker från normerna. Transfobi överlappar ibland homofobin.

Tvåsamhetsnorm

En norm som medför att det ses som positivt, eftersträvansvärt och normalt att ha eller vilja ha enbart en partner åt gången i sexuella och/eller kärleksrelationer